

Waterschap Aa en Maas

Bestuursverslag t/m juni 2019

Status	: concept
Kenmerk	:
Datum	: 26 augustus 2019
Samengesteld door	: Informatiestaf
Vastgesteld door	: Dagelijks Bestuur
Paraaf	:

Inhoud

1	Algemeen	5
1.1	Inleiding.....	5
1.2	Opbouw Bestuursverslag.....	7
1.3	Leeswijzer.....	7
2	Veilig en Bewoonbaar Beheergebied	8
2.1	Prestaties en activiteiten	8
2.2	Input begroting 2019.....	10
3	Voldoende Water en Robuust Watersysteem	12
3.1	Prestaties en activiteiten	12
3.2	Input begroting 2019.....	14
4	Gezond en Natuurlijk Water.....	16
4.1	Prestaties en activiteiten	16
4.2	Input begroting 2019.....	19
5	Schoon Water.....	21
5.1	Prestaties en activiteiten	21
5.2	Input begroting 2019.....	24
6	Leveren en Organiseren van Maatschappelijke Meerwaarde.....	26
6.1	Prestaties en activiteiten	26
6.2	Input begroting 2019.....	30
7	Financiële toelichting.....	31
7.1	Inleiding.....	31
7.2	Prognose van het resultaat.....	31
7.3	Lasten.....	32
7.4	Baten	35
7.5	Weerstandsvermogen	36
7.6	Treasuryparagraaf / liquiditeitsprognose.....	41
7.7	Verbonden partijen	41
7.8	Investerings.....	44
	Voorstel en Besluit.....	45

1 Algemeen

1.1 Inleiding

Hierbij bieden wij u het Bestuursverslag aan. In het Bestuursverslag leggen we tussentijds verantwoording af over de eerste zes maanden van 2019, waarbij wordt gerapporteerd vanuit voortschrijdend inzicht.

Het Bestuursverslag is gebaseerd op de programma's zoals verwoord in de Programmabegroting 2019.

Samenvatting

In hoeverre ligt Aa en Maas op koers?

Prestaties en activiteiten

In de Programmabegroting 2019 zijn de belangrijkste voor 2019 geplande prestaties opgenomen. Veel van deze geplande prestaties zijn in de eerste helft gerealiseerd, of zullen volgens de prognose voor eind 2019 gerealiseerd zijn.

Enkele highlights zijn:

- Het tweede grote HWBP-project (Cuijk – Ravenstein) is begin 2019 van start gegaan;
- In het gebiedsproces Meanderende Maas wordt gewerkt aan een concept voorkeurs-alternatief dat in het najaar aan het AB wordt voorgelegd;
- In samenwerking met de Stichting Das en Boom zijn begin van dit jaar dassen verplaatst die zich bevonden in de Maasdijk bij Dieden;
- Er is een integraal gebiedsproces gestart rond de Oeffeltse Raam met als aanleiding de ervaren wateroverlast;
- Het bestrijdingsplan droogte is vernieuwd en daar zijn deze zomer al de vruchten van geplukt;
- De bouwwerkzaamheden bij rwzi Den Bosch volgens het initiële plan zijn vrijwel geheel afgerond;
- Het waterschap voldoet ruimschoots aan de eisen voor verwijdering van fosfor en stikstof (met uitzondering van rwzi Den Bosch).
- Het voorbereidingskrediet voor rwzi Oijen is toegekend en de ontwerpfase is gestart.
- De informatieveiligheid is op orde.
- Vanuit de organisatie is een grote inspanning geleverd bij het organiseren van de waterschapsverkiezingen; het bestuursakkoord en de rekenkamercommissie.
- Het Datalab is het vliegwiel van de digitale transformatie van onze watertaken.
- De nieuwe website is gelanceerd.

Er zijn echter ook prestaties die achterblijven zoals het baggeren en de realisatie van beekherstel, ecologische verbindingszones en natuurvriendelijke oevers.

Bij het baggeren leidt de PFAS-problematiek tot vertraging, waardoor naar verwachting minder gebaggerd zal worden dan gepland. Voor meer informatie wordt verwezen naar pagina 15 (paragraaf 'Voldoende Water en Robuust Watersysteem').

De wateroverlast in 2016, de droogte in 2018 en de hitte in 2019 laten zien welke impact het veranderende klimaat op het watersysteem kan hebben. Dit heeft ook invloed op de realisatiesnelheid van de inrichtingsprojecten. Er gaat veel capaciteit vanuit de organisatie naar de extreme weersomstandigheden en de nasleep daarvan. Dit gaat deels ten koste van de capaciteit die beschikbaar is voor het uitvoeren van projecten.

Ook heeft met name de wateroverlast van 2016 en de droogte van 2018 en 2019 gezorgd voor een kritische houding van grondeigenaren bij maatregelen zoals beekontwikkeling, wat leidt tot

vertraging. Vóór 2016 was de opgave in onze inrichtingsprojecten rondom bijvoorbeeld beekherstel en ecologische verbindingzones helder. Het veranderende klimaat maakt het echter noodzakelijk om dit soort projecten zo uit te voeren dat ze niet alleen bijdragen aan het halen van de KRW - doelstellingen, maar ook de kans op wateroverlast verkleinen en bijdragen aan oplossingen voor de droogteproblematiek. Zo werken we toe naar een meer 'stuurbaar, klimaatrobust beekdallandschap'. Het resultaat van de projecten wordt hiermee beter, maar de projecten worden wel complexer en de planvorming vraagt vaak meer tijd dan gepland.

Financieel

Het voorliggende Bestuursverslag tot en met juni leidt tot bijstelling van de begroting met € 798.000. Deze bijstelling wordt hieronder in het overzicht én bij het onderdeel "Financiële Toelichting" toegelicht.

In de tabel hierna wordt duidelijk dat de geprognoseerde netto lasten (lasten minus de overige opbrengsten) stijgen met € 565.000. De stijging van de netto lasten hebben vooral te maken met de kosten van de implementatie van de Omgevingswet, een begrotingswijziging bij de BSOB waarbij een andere wijze van verantwoording van de invorderingsopbrengsten en kosten plaatsvinden, en een hogere bijdrage voor Het Waterschapshuis. Ook zijn er meevallers zoals de invorderingsopbrengsten BSOB.

Per saldo wordt een totaal exploitatieresultaat verwacht van € 565.000 nadelig.

t/m juni x € 1.000	Begroting 2019	Begrotingswijzigingen	Begroting 2019 (Incl. wijzigingen)	Prognose 2019	Afwijking prognose begroting	% afwijking prognose begroting	
Kapitaallasten	36.700		36.700	36.700	0	0,0%	=
Personeelslasten	37.202		37.202	37.518	-316	-0,8%	N
Goederen & diensten	47.300		47.300	47.191	108	0,2%	V
Bijdragen aan derden	7.260		7.260	8.804	-1.544	-21,3%	N
Onvoorzien	300		300	300	0	0,0%	=
Toevoegingen reserves	3.747		3.747	3.747	0	0,0%	=
Totaal lasten	132.509		132.509	134.261	-1.751	-1,3%	N
Financiële Baten	404		404	404	0	0,0%	=
Personeelsbaten	596		596	1.110	515	86,4%	V
Goederen en diensten aan derden	1.124		1.124	1.969	845	75,1%	V
Bijdrage van derden	2.367		2.367	2.367	0	0,0%	=
Geactiveerde lasten	3.651		3.651	3.478	-173	-4,7%	N
Onttrekkingen reserves	5.265		5.265	5.265	0	0,0%	=
Totaal overige baten	13.406		13.406	14.592	1.186	8,8%	V
Netto lasten (lasten minus overige baten)	119.103		119.103	119.668	-565	-0,5%	N
Waterschapsbelastingen	119.103		119.103	119.103	0	0,0%	=
Verwacht saldo 2019	0		0	-565	-565	Nadeel	

V = voordeel N = nadeel = begroting is gelijk aan prognose

In onderstaand overzicht wordt inzicht gegeven in de financiële effecten van de begrotingswijziging en het exploitatieresultaat. Bij "Financiële Toelichting" worden de mutaties toegelicht.

Begrotingspost	Toelichting	Begrotingswijziging (bedragen * €1.000)	Exploitatie resultaat (bedragen * €1.000)	Resultaat Burap 1 2019 (bedragen * €1.000)
Personeelslasten	Saldo personeelslasten (salariskosten; personeelsopbrengsten en geactiveerde uren)	n.v.t.	26	26
Goederen en Diensten	Implementatie omgevingswet	-100	n.v.t.	-100
Goederen en Diensten	Hogere verzekeringspremies	n.v.t.	-43	-43
Goederen en Diensten	SNB resultaat 2e kwartaalrapportage en kostenverdeelssystematiek	n.v.t.	250	250
Bijdragen aan derden	BSOB begrotingswijziging; lasten	-1.314	n.v.t.	-1.314
Bijdragen aan derden	Het Waterschapshuis	-229	n.v.t.	-229
Overige baten	BSOB begrotingswijziging invorderingsopbrengsten; baten	845	n.v.t.	845
Financiële effecten Burap 1 2019		-798	233	-565

1.2 Opbouw Bestuursverslag

De opbouw van het Bestuursverslag begint met een toelichting op vier programma's en één subprogramma. Per (sub)programma worden de afwijkingen ten opzichte van de begroting en eventuele bijzonderheden toegelicht. Per programma is een tabel met prestaties gepresenteerd, waarbij de volgende verklaringen worden gehanteerd. Opgemerkt moet worden dat alleen die prestaties/activiteiten worden genoemd waar zich ontwikkelingen hebben voorgedaan.

	Realisatie verloopt volgens (meerjaren) prognose
	Realisatie verloopt vertraagd
	Planning wordt niet gerealiseerd

De tabellen en kleuren zeggen wat over harde prestaties zoals km en ha, maar ze zeggen niets over de geleverde inspanningen en over extra resultaten. Zo kan het zijn dat er dit jaar 0 km primaire kering getoetst wordt, maar dat er wel een forse inspanning wordt geleverd in 2019 om de toetsing in 2020 of 2021 af te kunnen ronden.

De overzichten en tabellen m.b.t. 'investeringen' en 'exploitatie' zijn gebaseerd op financiële gegevens. Over de bestaande prestaties wordt per juni gerapporteerd. Veel extra resultaten zijn gerealiseerd die geen onderdeel uitmaken van de prestatietabellen en dus ook niet over de bijbehorende realisatiegraden.

Van het sub-programma 'Het leveren en organiseren van maatschappelijke meerwaarde' worden de benoemde speerpunten apart toegelicht. Na de toelichting op de programma's volgt de financiële toelichting waarin de stand van zaken tot en met juni wordt toegelicht en een prognose wordt gegeven van het begrotingsresultaat naar kostensoorten. Een totaaloverzicht met betrekking tot de stand van zaken van de investeringen (per programma) is opgenomen in de paragraaf investeringen

1.3 Leeswijzer

Dit overzicht dient als hulpmiddel voor een gerichte behandeling van het Bestuursverslag in de commissievergaderingen.

Hoofdstuk	Omschrijving	Blz.	Cie AFZ	Cie EB	Cie WB
1	Algemeen	5	X	X	X
2	Veilig en Bewoonbaar Beheergebied	8			X
3	Voldoende Water en Robuust Watersysteem	12			X
4	Gezond en Natuurlijk Water	16		X	X
5	Schoon Water	21		X	
6	Leveren en organiseren van Maatschappelijke Meerwaarde	26	X		
7	Financiële Toelichting	31	X		

2 Veilig en Bewoonbaar Beheergebied

Deze paragraaf gaat in op het bieden van bescherming tegen hoge waterstanden op de Maas en het zoveel mogelijk voorkomen van wateroverlast vanuit het regionale watersysteem. Ook het zo goed en snel mogelijk afhandelen van watersysteem gerelateerde calamiteiten wordt hiertoe gerekend.

2.1 Prestaties en activiteiten

Onderstaande tabel geeft voor het Programma Veilig en Bewoonbaar beheergebied weer welke prestaties voor 2019 opgenomen zijn in de Programmabegroting, wat er tot nu toe gerealiseerd is en wat de prognose voor het eind van het jaar is.

Tabel 1: Prestaties / activiteiten

Prestaties/Activiteiten	PJB	Eenheid	Meerjaren-begroting	Begroting 2019	Realisatie 2019	Prognose 2019	
Toetsing primaire keringen		km	110			0,0	
Verbeteren regionale keringen	32	km	3		-	0,0	
Voorkomen wateroverlast		ha	303				
<i>Uitvoeringsprogramma normen wateroverlast</i>	209	ha		95	10,3	23,9	
Oplossen knelpunten stedelijk gebied:							
<i>Vlijmen Noord</i>	36	aantal	1		-	0,0	
<i>Ei van Drunen</i>	36		2		-	2,0	

Verkenningen en beleid voor 2019

Verkenning Ravenstein Lith: kansrijke alternatieven en voorkeursalternatief	Opstellen		
Verkenning Cuijk-Ravenstein	Voorbereiden		
Plan van aanpak implementatie nieuw waterveiligheidsbeleid	Implementatie		
Verbetering kunstwerken regionale keringen	Uitvoeren		
Invulling activiteiten 'Weer, een uitdaging'	Uitvoeren		
Watak	Opstellen		

Toelichting prestaties en activiteiten

Waterveiligheid algemeen

Voor waterveiligheid is de grote dijkverbeteringsopgave voor de Maasdijk centraal komen te staan, sinds de nieuwe landelijke normering voor waterveiligheid van de primaire keringen ruim twee jaar geleden van kracht is geworden. Het dijkverbeteringsprogramma zal naar verwachting twee decennia duren en volgens de laatste inzichten voor Aa en Maas een investering van ca € 800 miljoen bruto vragen.

Zeker nu begin 2019 ook het tweede HWBP-project Cuijk-Ravenstein is gestart, is een projectorganisatie opgebouwd om van opgave tot realisatie te komen. Er is een kwartiermaker aangesteld om de organisatie van de waterveiligheidsopgave binnen Aa en Maas te optimaliseren. Daarnaast is versterking van de kennis van techniek en beheer binnen de organisatie van belang. Dit met het oog op de zorgplicht voor de waterkering en de kennisontwikkeling over de bijdrage van de verschillende faalmechanismen aan het overstromingsrisico.

Bijzonderheden voor specifieke waterveiligheidsonderwerpen

- Het HWBP-project Cuijk Ravenstein is gestart en de voorverkenning loopt volgens planning.
- Er loopt een intensief gebiedsproces Meanderende Maas met dijktafels dat heeft geleid tot een concept voorkeurs-alternatief dat in het najaar aan het AB wordt voorgelegd.
- De verkenning Lob van Gennep is gestart onder leiding van waterschap Limburg. Aan de provincie Noord-Brabant is een concrete bijdrage voor het rivierverruimingsproject Oeffelt toegezegd om de start van de planuitwerking mede mogelijk te maken. Voor de rivierverruiming Alem (onderdeel van Maasoeverpark) is de start van de verkenning vertraagd doordat de afspraken over de trekkersrol nog niet definitief gemaakt zijn.

- Concrete afspraken met het Rijk en partners van het Deltaprogramma Maas over een tweede tranche rivierverruimingsprojecten zijn er nog niet. Ze worden evenmin op korte termijn verwacht. Er is nog geen zicht op een lange termijn beleidskader en een programma voor Integraal Riviermanagement. Dit zal, onder aanvoering van het rijk, in samenwerking tot stand worden gebracht. Verankering op hoofdlijnen vindt nu naar verwachting plaats in 2021 in het Nationaal Waterplan. Daarna is uitwerking voorzien als programma onder de Omgevingswet.
- Nader onderzoek in de vorm van een tracé-studie naar een nieuwe aansluiting van de primaire waterkering op de hoge gronden ten zuiden van Boxmeer zal in 2019 nog niet plaatsvinden doordat er onvoldoende zicht is op de rivierverruiming in de Maasvallei die mede bepalend is voor de waterstandslijn waarmee rekening dient te worden gehouden.
- In het kader van de doorontwikkeling van de calamiteitenbestrijding heeft nog geen periodieke proefsluiting van kunstwerken in de keringen plaatsgevonden bij gebrek aan menskracht om het concreet voor te bereiden en uit te voeren.
- Er is een nieuw draaiboek opgesteld voor de sluiting van Crevecoeur in geval van hoog water op de Maas.
- De belangrijkste verbetermaatregelen in het kader van de zorgplicht zijn opgepakt maar nog niet afgerond. Dit betreft het opstellen van een informatieplan voor het (proces van) databeheer, het implementeren van het vernieuwde inspectieregime voor kunstwerken en het actualiseren van het beheer- en onderhoudsplan.
- In samenwerking met de Stichting Das en Boom zijn begin van dit jaar dassen verplaatst die zich bevonden in de Maasdijk bij Dieren.
- In 2018 is gestart met de (aanvullende) toetsing van de regionale waterkeringen, uitgevoerd met de Brabantse Waterschappen. Eind 2019 volgt de eindrapportage van de toetsing en de rapportage aan de provincie.

Wateroverlast

Er wordt gewerkt aan realisatie van maatregelen om knelpunten wateroverlast op te lossen via het Tweede Uitvoeringsprogramma wateroverlast. Bij diverse locaties spelen ontwikkelingen die ertoe leiden dat er geen maatregelen meer nodig zijn (zoals bij Heesch, Heeswijk-Dinther en Oss). Ook zijn op enkele locaties duurdere maatregelen nodig (zoals bij Middelrode en Hintham), is op enkele locaties de realisatie vertraagd (zoals bij Middelrode) of is het verstandiger om aan te sluiten bij andere ontwikkelingen (zoals bij het snelfietspad Drunen en nieuwbouw in de gemeente Oss). In de 2e helft van 2019 zal de voortgang in de Commissie WB gepresenteerd worden.

In de eerste helft van dit jaar zijn de resultaten van de toets, conform de verordening Water, gedeeld met de provincie Noord-Brabant en zijn we gestart met het opstellen van het derde uitvoeringsprogramma, dat naar verwachting begin 2020 gereed zal zijn.

Samen met waterschap De Dommel is een nader onderzoek naar regionale wateroverlast in en rondom Den Bosch in uitvoering, de zogenaamde Hoogwatertoets Den Bosch.

Er is een integraal gebiedsproces gestart rond de Oeffeltse Raam met als aanleiding de ervaren wateroverlast in 2016 en de droogte vanaf 2018.

In het voorjaar zijn twee kredietvoorstellen door het Algemeen Bestuur goedgekeurd die bijdragen aan het beperken van wateroverlast:

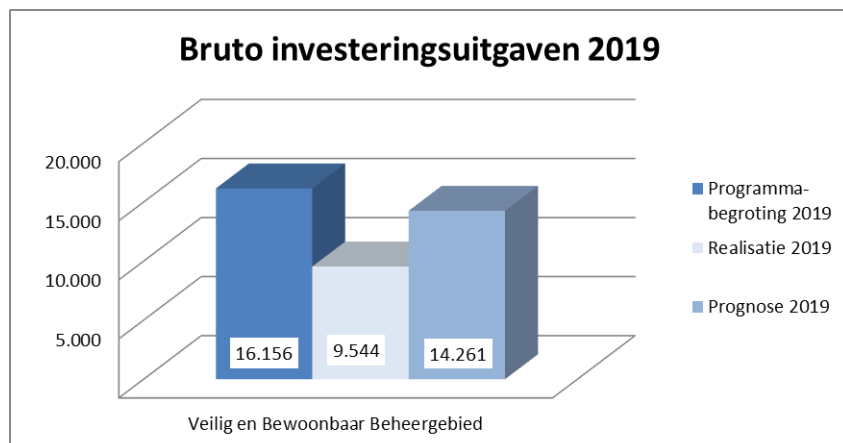
- Automatiseren stuwen (€1,63 miljoen)
- Optimalisatie meet- en data infrastructuur (€1,75 miljoen)

Watak

Met Rijkswaterstaat als trekker wordt gewerkt aan een nieuw Waterakkoord (Watak). Het streven is om dit nieuwe akkoord in 2019 af te ronden.

2.2 Input begroting 2019

Investerings

De realisatiegraad tot en met juni is 59% en deze wordt in grote mate bepaald door de jaarlijkse HWBP-bijdrage en de dijkverbeteringsprojecten Meanderende Maas en Verkenning Cuijk Ravenstein. Het project Kunstwerken regionale kering vergt meer voorbereidingstijd dan gepland, waardoor de uitgaven dit jaar zullen achterblijven ten opzichte van de planning en doorschuiven naar het volgend boekjaar. De verwachting is dat per ultimo van het jaar binnen dit programma een realisatiegraad van 88% wordt bereikt.

Exploitatie

Omschrijving	Begroting	Begrotingswijziging 2019	Begroting na wijzigingen 2019	Realisatie 2019	Prognose	Afwijking	Afwijking
Totaal lasten	12.876	0	12.876	6.325	13.143	-267	-2%
Totaal baten	349	0	349	47	459	110	31%
Saldo lasten en baten	12.527	0	12.527	6.278	12.684	-157	

Binnen het programma Veilig en Bewoonbaar Beheergebied is de realisatie 49%. De verwachting is dat het resterende deel nog in zijn geheel zal worden besteed en daarbinnen de onvoorziene uitgaven worden opgevangen. Evenals vorig jaar blijft de realisatie van de baten enigszins achter, deze zullen in de tweede helft van het jaar worden gerealiseerd.

De afwijking in de prognose van de baten ontstaat door de begrotingswijziging van de BSOB, die doorwerkt in alle programma's. Een uitgebreide toelichting hierop is te vinden in paragraaf 7.3.

Binnen de goederen & diensten hebben onvoorziene uitgaven plaats gevonden. In samenwerking met de stichting Das & Boom zijn begin van dit jaar de dassen verplaatst die zich bevonden in de Maasdijk bij Dieden. Aansluitend daarop zijn herstelwerkzaamheden uitgevoerd aan diezelfde waterkering.

Daarnaast zijn aanvullende maatregelen getroffen onder andere als gevolg van stormschade, het traceren van asbest in het gebied en de bestrijding van de eikenprocessierups bij het Drongelens Kanaal.

De besteding aan onderhoud waterkeringen blijft enigszins achter, de verwachting is dat in de tweede helft van het jaar dit verder wordt gerealiseerd.

De deelnemersbijdrage aan BSOB is hoger dan begroot, deze kosten worden verantwoord in de verschillende bestuurlijke programma's. De afwijking in de prognose van de baten ontstaat door de begrotingswijziging van de BSOB, die doorwerkt in alle programma's. Een uitgebreide toelichting hierop is te vinden in paragraaf 7.3.

3 Voldoende Water en Robuust Watersysteem

Deze paragraaf gaat over het zorgen voor een adequate en duurzame watervoorziening voor de diverse gebruiksfuncties in hun onderlinge samenhang. Waterschap Aa en Maas doet dit door het optimale peil en debiet na te streven in beken, kanalen, sloten én in de ondergrond (voorraad-beheer). Aa en Maas wil voldoende zijn opgewassen tegen weersextremen door te blijven werken aan een robuust, veerkrachtig en stuurbaar watersysteem als onderlegger voor een klimaatbestendige ruimtelijke inrichting en landgebruik. Het waterschap maakt afspraken over het Gewenste Grond- en Oppervlaktewater Regime (GGOR) met de omgeving en stemt de inrichting en het beheer van het watersysteem hierop af.

3.1 Prestaties en activiteiten

Onderstaande tabel geeft voor het Programma Voldoende Water en Robuust Watersysteem weer welke prestaties voor 2019 opgenomen zijn in de Programmabegroting, wat er tot nu toe gerealiseerd is en wat de prognose voor het eind van het jaar is.

Tabel 2: Prestaties / activiteiten

Prestaties/Activiteiten	PJB	Eenheid	Meerjaren begroting	Begroting 2019	Realisatie 2019	Prognose 2019	
Natura 2000		ha	2.250		-	0,0	
Natte Natuurparels		ha	1.000	134	-	0,0	
Overige EHS (bv Maashorst, Raam vallei)	7	ha	5.000		-	0,0	
Wijstherstel		ha	83		-	0,0	
GGOR landbouw (waterconservering)		ha	61.000		-	0,0	
Wegwerken baggerachterstand	53	km	500	83	41	41,5	
Verbreden te krappe profielen	240	km	167	25	-	0,0	
Aanpak krappe duikers	240	aantal			46	215,0	
Onderhoud kunstwerken		aantal	205	205	105	205,0	
Inspectie kunstwerken	246	aantal		14	-	14,0	

Verkenningen en beleid voor 2019

Wijzer onderhoud	Uitvoeren		
Klimaat adaptatie (DHZ)	Uitvoeren		
Regionale verdringingsreeks	Vaststellen		
Slim Sturen	Planvorming/ Uitvoering		
Beregeningsbeleid	Evaluatie		
Wateraanvoerstrategie	Vaststellen		

Toelichting prestaties en activiteiten

Natura2000

In de Peelvenen koersen we conform de Bestuursovereenkomst op herstel voor eind 2021. De aanbestedingsprocedure is gestart. De uitspraak van Raad van State over de ingediende zienswijzen duurt langer dan gewenst. Dit kan een risico gaan vormen voor het halen van de planning. Daarnaast heeft de recente uitspraak van de Raad van State met betrekking tot de PAS en de toepassing hiervan gevolgen voor het project.

Peilbeheer

De droogte van 2018-2019 heeft voor een experiment in het peilbeheer gezorgd. De peilen zijn gedurende zomer, herfst en winter zeer hoog gehouden. Bovendien is gedurende het gehele najaar en winter water aangevoerd vanuit de Maas. Dit om de grondwatervoorraad weer op peil te brengen. Daarnaast zijn er meerdere protocollen opgesteld als voorbereiding op de zomer van dit jaar. De ervaringen met de droogte en het uitgevoerde experiment zijn aanleiding om de nota peilbeheer aan te passen. Hier is mee gestart.

Deltaplan Hoge Zandgronden

De uitvoering van het Deltaplan Hoge Zandgronden (gericht op klimaatadaptatie en waterconservering) is in voorgaande jaren achtergebleven. De uitvoering is in 2018 goed op stoom gekomen en de verwachting is dat in 2019 dit versterkt wordt doorgezet. Met name via de GGOR Landbouw, de strategie wateraanvoer en Digitale Transformatie geven we invulling aan de afspraken met Rijk en provincie. In april 2019 is door de provincie € 3,5 miljoen aan subsidie toegekend voor DHZ-maatregelen van Aa en Maas.

De voorbereiding van de tweede fase van het Deltaprogramma Zoet Water (2021-2027) is in 2019 opgepakt.

GGOR Landbouw + overige EHS

In 2013 is het waterschap gestart met het programma GGOR Landbouw en de overige EHS. Na de zomer van 2019 zal een evaluatie van het GGOR-programma worden opgestart.

Natte natuurparels

In alle belangrijke natte natuurparels in ons beheergebied lopen nu projecten. Er is begin 2019 een overeenkomst met de provincie getekend waarin Aa en Maas toezegt om als trekker in Sang en Goorkens en Wijboschbroek op te treden. De provincie heeft het subsidiepercentage voor grondverwerving verhoogd van 50 naar 85% en staat garant voor als er geen eindbeheerder voor verworven natuurgronden wordt gevonden. Dit moet de moeizame grondverwerving een impuls geven. Bovendien zijn afspraken gemaakt voor de periode tot en met 2022 over de inzet van capaciteit vanuit de provincie in de natuurprojecten die door het waterschap worden getrokken. Dit gaat (inclusief het project Peelvenen) om zo'n 10.000 uur per jaar die de provincie aan capaciteit levert.

In de Programmabegroting 2019 was voorzien dat het opstarten van de projecten in Sang en Goorkens en Wijboschbroek direct in 2019 tot 134 ha hydrologisch herstel zou leiden. Dit is te optimistisch. Het vraagt meer tijd om goede integrale plannen te maken, gronden te verwerven en maatregelen te treffen.

Verbreden te krappe profielen / optimalisatie watersysteem

Inmiddels is gestart met de planvoorbereiding van 25 km aan waterlopen die intensief onderhoud vragen door een krap profiel in combinatie met de realisatie van een natuurvriendelijke oever. Realisatie lukt niet in 2019 (zie Programma Gezond en natuurlijk water).

Daarnaast is dit jaar gestart met het vervangen van te krappe duikers om de robuustheid van het watersysteem te vergroten en de effectiviteit van het beheer en onderhoud te verbeteren.

Aanpak wateraanvoer

Met de aanpak wateraanvoer bereiden we ons samen met waterschap Limburg voor op extra water via de Noordervaart in het kader van het Deltaplan Hoge Zandgronden. Rijkswaterstaat streeft ernaar in 2022 de wateraanvoercapaciteit uitgebreid te hebben. Dit is later dan wat oorspronkelijk de planning was.

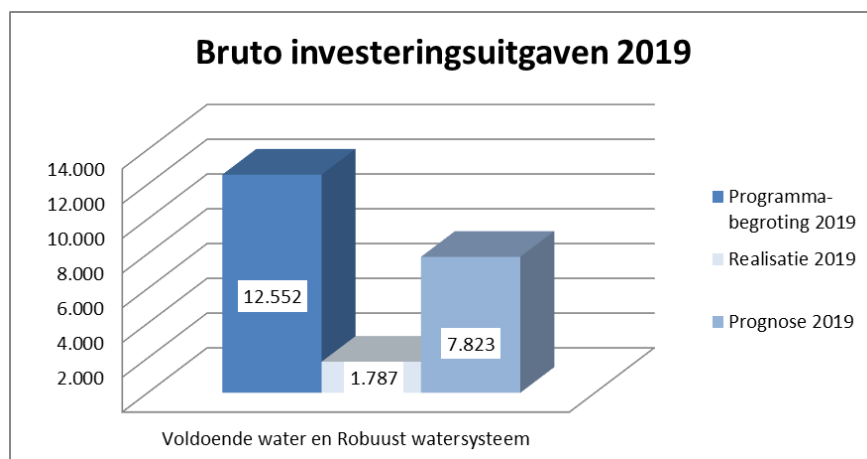
Beheer en onderhoud

- Eind 2018/begin 2019 ontstond er veel onduidelijkheid over het voorkomen van PFAS (o.a. PFOS, PFOA en GenX) in waterbodems en de risico's daarvan. Aa en Maas doet onderzoek naar de aanwezigheid van deze stoffen. RIVM en het Ministerie van I&W voeren nader onderzoek uit naar mogelijke effecten en eventuele bijpassende normen. Door de onduidelijkheid zijn vele baggertrajecten in den lande stil komen te liggen, ook bij Aa en Maas. Consequenties van deze PFAS-problematiek is dat de prestaties achterblijven. Recent heeft het Rijk een tijdelijk handelingskader opgesteld waarmee een deel van de baggeropgave weer kan worden opgepakt. De praktijk zal moeten leren of de beoogde trajecten daadwerkelijk dit jaar kunnen worden uitgevoerd (zie ook de risicoparagraaf).

- Op het gebied van kunstwerken versterken we het planmatig uitvoeren van beheer en onderhoud door de principes van assetmanagement toe te passen. Hiervoor wordt in de tweede helft van 2019 de capaciteit versterkt.
- De cybersecurity van de waterbeheersingsgemalen wordt verbeterd. Bij enkele gemalen zoals Gewande is dit al gereed. Eind 2019 is de cybersecurity van alle grote waterbeheersingsgemalen verbeterd.
- We beginnen op stoom te komen met Wijzer Onderhoud. De tweede helft van 2019 zal in het teken staan van het verbeteren van de continuïteit in de uitvoering. Naar verwachting realiseren we de doelstellingen van wijzer onderhoud in 2019 langs 175 km waterloop (200 km was gepland).
- We versterken onze communicatie met onze aangelanden over het maaibeheer in het algemeen en het maaitijdstip in het bijzonder. In het kader hiervan is een eerste pilot gestart met de app Perceelwijzer, via welke het maaitijdstip van een specifieke waterloop kan worden gecommuniceerd.
- We zetten in op het verstevigen van het contractmanagement, de onderhoudsbestekken van het watersysteem worden niet langer op één tijdstip voor meerdere jaren aanbesteed, maar gespreid. Aan het eind van dit jaar maken we in enkele bestekken géén gebruik van de optie om te verlengen. Voor deze gebieden maken we in de 2e helft van 2019 nieuwe bestekken.
- Alle gerealiseerde kilometers natuurlijk ingerichte gebieden (beekherstel, EVZ, NVO, totaal zo'n 400 kilometer) worden beheerd en onderhouden conform het beheerplan watersystemen en uitgevoerd middels in 2018 voor drie jaar aanbesteede onderhoudsbestekken. In 2019 is de gedragscode Wet natuurbescherming waterschappen 2019 geïmplementeerd en vertaald naar bij het beheer en onderhoud te hanteren werkprotocollen. Naar verwachting zal dit in 2019 leiden tot een prijsstijging van max. 10%.

3.2 Input begroting 2019

Investerings

Binnen dit programma is de realisatiegraad tot en met juni 14%. Deze uitgaven zijn met name gerealiseerd binnen de projecten Wegwerken achterstanden cyclisch onderhoud (Helenaveen), gebiedsplan Raam en Uitvoeringsprogramma Noordervaart/Peelkanaal (wateraanvoer).

Naar huidige verwachting zal dit jaar 62% van de geplande uitgaven worden gerealiseerd. De projecten waar de prognose substantieel naar beneden is bijgesteld betreft de integrale aanpak baggeren Hertogswetering/EVZ Roode Wetering (€1.480.000), NNP Wijboschbroek (€1.700.000). Zoals in deze Burap is aangegeven speelt de PFAS problematiek en de snelheid van de grondverwerving een rol bij de realisatiegraad van de investeringen.

Exploitatie

Omschrijving	Begroting	Begrotings wijziging 2019	Begroting na wijzigingen 2019	Realisatie 2019	Prognose	Afwijking	Afwijking
Totaal lasten	43.470	0	43.470	19.499	43.999	-528	-1%
Totaal baten	962	0	962	131	1.181	220	23%
Saldo lasten en baten	42.509	0	42.509	19.368	42.817	-308	

De noemenswaardige onderwerpen binnen de lasten en baten hebben betrekking op de aanleg, verbetering en onderhoud van waterlopen en kunstwerken voor actief watersysteembeheer, baggeren en herprofilen waterlopen.

Binnen programma Voldoende Water en Robuust Watersysteem is de realisatie 45%. Naar verwachting zal het resterende deel nog worden besteed en worden vooralsnog geen substantiële afwijkingen verwacht. Uitzondering hierop is het baggeren en herprofilen van waterlopen. De realisatie hiervan is in het eerste halfjaar door de PFAS-problematiek achtergebleven. In de tweede helft van het jaar zal worden gepoogd deze zoveel als mogelijk verder af te werken, waarbij een hoge mate van onzekerheid bestaat of dit zal gaan lukken (zie ook de toelichting bij Beheer en Onderhoud). Als gevolg van het nieuwe handelingskader wordt het budget voor waterbodemonderzoek ten behoeve van baggeren (Aquon) naar verwachting met € 361.000 overschreden. Deze overschrijding kan dan worden gecompenseerd met het verwachte minderwerk op baggeren.

De realisatie van de baten blijft achter, deze zullen in de tweede helft van het jaar worden gerealiseerd. De afwijking in de prognose van de baten ontstaat door de begrotingswijziging van de BSOB, die doorwerkt in alle programma's. Een uitgebreide toelichting hierop is te vinden in paragraaf 7.3.

4 Gezond en Natuurlijk Water

Deze paragraaf gaat in op activiteiten van het waterschap die bijdragen aan het bereiken van de doelstellingen op het gebied van gezond en natuurlijk water.

4.1 Prestaties en activiteiten

Onderstaande tabel geeft voor het Programma Gezond en Natuurlijk Water weer welke prestaties voor 2019 opgenomen zijn in de Programmabegroting, wat er tot nu toe gerealiseerd is en wat de prognose voor het eind van het jaar is.

Tabel 3: Prestaties / activiteiten

Prestaties/Activiteiten	PJB	Eenheid	Meerjaren begroting	Begroting 2019	Realisatie 2019	Prognose 2019	
Beekherstel:			50	7,1	-	0,2	
<i>Waterboulevard Laarbeek Helmond</i>	234	km		3,6	-	0,0	
<i>Goorloop zone - deeltraject Helmond</i>	85				-	0,2	
<i>Snelle Loop Benedenloop</i>	4			3,5	-	0,0	
Ecologische verbindingzones:			80	12,0	-	5,5	
<i>Realisatie EVZ Roode Wetering</i>	100	km		4,0	-	0,0	
<i>Waterboulevard Laarbeek Helmond</i>	234			1,1	-	0,0	
<i>IGP Bakel Milheeze</i>	12			1,0	-	1,0	
<i>EVZ Snoertse Plak</i>	236			0,4	-	0,0	
<i>Snelle Loop Benedenloop</i>	4			1,2	-	0,0	
<i>Gebiedsplan Raam - Peelkanaalzone</i>	7			1,7	-	1,7	
<i>Goorloop zone - deeltraject Helmond</i>	85				-	0,2	
<i>EVZ Koningsvliet</i>	94			2,5	-	2,5	
Natuurvriendelijke oevers		km	90	25,0	-	5,6	
<i>Clusterproject natuurvriendelijke oevers</i>	239			25,0	-	0,0	
<i>EVZ Koningsvliet</i>	94				-	2,5	
<i>Gebiedsplan Raam - Peelkanaalzone</i>	7				-	3,2	
Vispassages:			80	17,0	-	11,0	
<i>Clusterproject vismigratie</i>	217	aantal		12,0	-	9,0	
<i>Snelle Loop Benedenloop</i>	4			3,0	-	0,0	
<i>Gebiedsplan Raam - Peelkanaalzone</i>	7			2,0	-	2,0	
Beekmondingen		aantal	2		-	0,0	
Recreatie		aantal	12	12,0	7	12,0	

Verkenningen en beleid voor 2019

Watersysteem analyses	Uitvoeren	
Verbreden grondstrategie	Uitvoeren	
Kennisontwikkeling kleinschalige beheer- en inrichtingsmaatregelen	Uitvoeren	
Strategie Landbouw	Opstellen	
Afvalwaterstrategie - schoon water	Opstellen	
Waterverdeling - voldoende water	Opstellen	
Kennisontwikkeling waterkwaliteit	Uitvoeren	
Beïnvloeden en stimuleren aanpak diffuse bronnen	Uitvoeren	

Toelichting prestaties en activiteiten

Beekherstel

In de begroting van 2019 is opgenomen dat 7,1 kilometer beekherstel wordt gerealiseerd. Dit betreft het traject Snelle Loop Benedenloop (3,5 km) en Waterboulevard Laarbeek Helmond (3,6 km). Voor beide trajecten geldt dat het niet lukt om de realisatie in 2019 rond te krijgen. Voor het project Snelle Loop Benedenloop was onvoldoende capaciteit beschikbaar. Dit is inmiddels opgelost en realisatie staat nu gepland voor 1^e helft 2020. Voor de Waterboulevard Laarbeek Helmond heeft het ontwikkelen van een visie meer tijd gekost dan voorzien. Daarnaast is het uitblijven van een financiële toezegging van de gemeente een extra zorgpunt voor de toekomst.

In het deeltraject Goorloop ter hoogte van Helmond wordt in het najaar onder trekkerschap van de gemeente 0,2 km beekherstel/evz gerealiseerd.

Evz

De verwachting is dat in 2019 iets minder dan de helft van het beoogde aantal kilometers ecologische verbindingszone gerealiseerd wordt. Dit heeft voor een groot gedeelte dezelfde oorzaak als de achterblijvende prestatie bij beekherstel, omdat de projecten Snelle Loop Benedenloop, Waterboulevard Laarbeek Helmond en Goorloop de evz gerealiseerd wordt in combinatie met beekherstel. De aanbesteding van het project bij de Roode Wetering is stop gezet in verband met de PFAS-problematiek.

De realisatie van de evz Snoertse Plak is uitgesteld, omdat onvoldoende capaciteit beschikbaar was om dit project op te starten.

De provincie is bezig met de herijking van de evz opgave, op basis van onder meer de aangepaste wettelijke verplichtingen uit de Wet natuurbescherming. Begin 2019 is het gezamenlijke evz-bod met de gemeenten aan de provincie aangeboden via het Groen Ontwikkelingsfonds Brabant (GOB). Hiermee kan, onder voorbehoud van de snelheid van grondverwerving, naar verwachting een deel van de nog resterende WBP-opgave worden ingevuld. Hierbij is de evz-opgave van het waterschap ook intern tegen het licht gehouden, en is gekeken naar kansrijke projecten, waar energie op gezet wordt. Het evz-bod heeft voor het jaar 2019 nog geen weerslag op de prestaties.

Natuurvriendelijke oevers (NVO)

Gelet op de grote opgave voor natuurvriendelijke oevers die er nog ligt om de KRW-doelstellingen te halen, is er een taskforce opgericht die in beeld brengt hoe we deze opgave voor elkaar kunnen krijgen. Dit zal in 2019 nog niet leiden tot realisatie van de geplande kilometers natuurvriendelijke oevers. Het is wel zo dat de planvoorbereiding voor de realisatie van 25 km NVO is gestart. Hierbij zoeken we de koppeling met knelpunten in het watersysteem ten aanzien van waterlopen die intensief onderhoud vragen door een krap profiel.

Vismigratie

In 2019 worden 11 knelpunten vismigratie opgelost binnen twee projecten, te weten Clusterproject Vismigratie (9) en Gebiedsplan Raam - Peelkanaalzone (2).

Voor 2019 was voorzien om in het clusterproject vismigratie op 12 locaties vismigratieknelpunten op te lossen. Begin 2019 bleek voor een aantal locaties realisatie niet kansrijk en is gezocht naar alternatieve locaties. In totaal zijn 9 locaties opgepakt om in de derde fase van het clusterproject te realiseren. Deze 9 zitten momenteel allemaal in de aanbestedingsfase of voorbereiding van de uitvoering. Van 5 van de 9 kan met zekerheid worden gezegd dat deze in 2019 worden gerealiseerd en opgeleverd. De overige 4 zijn technisch wat complexer, maar is aan de aannemer ook een termijn van oplevering meegegeven van december 2019. Echter door langere bestel- en productietijden bij staal- en betonleveranciers is de kans aanwezig dat definitieve oplevering net over de jaargrens heen gaat en begin 2020 plaatsvindt.

Zoals eerder aangegeven is de realisatie van het project Snelle Loop Benedenloop verschoven naar 1^e helft 2020.

Beekmondingen

De aanpak van beekmondingen gebeurt in samenwerking met Rijkswaterstaat binnen het Convenant beekmondingen. In dit convenant is afgesproken dat tot en met 2021 vier beekmondingen worden aangepakt. Het Drongelens Kanaal (Bovenlandse Sluis) is inmiddels afgerond. Afgelopen jaar is gestart met de planuitwerking van de Tochtsloot en de Campagnebeek richting definitief ontwerp. Voor de beekmonding Hertogswetering/Roodewetering is voorjaar 2019 gestart met aanvullend

onderzoek naar het aanbod van glasaal om later de opgave voor deze beekmonding te kunnen bepalen.

Watersysteemanalyses en technische actualisatie doelen

Met behulp van een watersysteemanalyse hebben we per KRW waterlichaam onderzocht hoe het systeem werkt, wat de knelpunten zijn en welke factoren van belang zijn en realistisch zijn om de KRW opgave te halen. Hiervoor zijn de nieuwste inzichten en kennis (ervaring 2 KRW planperiodes) gebruikt. De watersysteemanalyses geven aanleiding tot wijzigingen in de begrenzing en typologie van enkele waterlichamen. De technische actualisatie wordt na de zomer met het bestuur besproken.

Derde Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP3) en blauwe diensten, Stika

In de derde tranche van het Plattelandsontwikkelingsprogramma is voor diverse projecten Europese subsidie verkregen voor stimulering van enerzijds agrarische initiatieven omtrent kennisoverdracht i.r.t. KRW-Nitraatrichtlijn en anderzijds voor agrarische natuur- en waterdiensten (Blauwe diensten). In 2019 is een aanvraag ingediend t.b.v. het integrale gebiedsproject “Aa dal Zuid” Deze wacht nog op een positieve beschikking. Hiermee is de EU POP3 subsidie voor water gerelateerde doelen vrijwel geheel besteed. Extra subsidie is verkregen met het POP3 project “Sensorgestuurd boeren”.

Vanuit Stika zijn in 2019 een beperkt aantal projecten geïnitieerd met financiële onderbesteding als gevolg. Deze onderbesteding komt mede door een tijdelijke stopzetting van de Stika-regeling ten gevolge van gewijzigde Europese regelgeving. Hiervoor is begin 2019 een tijdelijke oplossing gevonden. Stika gebiedscontract de Peel is afgelopen en na een tijdelijke stop verlengd. Voordat de overige drie gebiedscontracten najaar 2019 aflopen wordt er een structurele aanpassing van de regeling doorgevoerd waarover we met onze partners, met als trekker de Provincie, in gesprek zijn.

Beïnvloeding waterkwaliteit

- We hebben - via de Unie van Waterschappen - een bijdrage aan de evaluatie van de Europese Kaderrichtlijn Water geleverd, die de Europese Commissie dit jaar uitvoert;
- We blijven meesturen aan de invulling van de Delta-aanpak Waterkwaliteit en Zoetwater op niveau van de provincie Noord-Brabant, het stroomgebied van de Maas en op landelijke schaal. Bijvoorbeeld bij het in beeld brengen welke consequenties de invoering van de Omgevingswet heeft op het juridisch instrumentarium voor het bereiken van de KRW-doelen.
- We brengen het waterbelang in bij de Plan-MER locaties mestbewerking, die de provincie Noord Brabant uit laat voeren
- We brengen waterbelangen in bij de landelijke herbezinning meststoffenwet door LNV

Onderzoek en kennisontwikkeling waterkwaliteit

- We hebben – samen met de andere partijen in het Maasstroomgebied - bepaald welke bronnen bijdragen aan de overschrijding van de doelen voor nutriënten, zware metalen en gewasbeschermingsmiddelen (bronnenanalyse). Daarnaast is voor nutriënten vastgesteld wat per partij de actuele opgave is op basis van vergelijking van de huidige toestand met de doelen;
- We gaan verder met de uitvoering van de pilot hoog frequent meten met sensoren (POP3 project sensorgestuurd boeren). Daarin onderzoeken we of boeren zelf kunnen sturen op waterkwaliteit, en of sensortechniek in het oppervlaktewater daarbij kan helpen. Uiterlijk in het 4^e kwartaal van 2019 wordt hierover een voortgangsnotitie aangeboden.
- We voeren een studie uit naar de vraag of waterkwaliteit bij de verdeling van aanvoerwater een grotere rol kan spelen mede op basis van recent onderzoek naar grenswateren met waterschap Limburg.

- Om het effect van overstorten op de kwaliteit van het oppervlaktewater te bepalen is een meetpilot opgezet waarbij een aantal parameters hoogfrequent met sensoren wordt bepaald.

Afspraken over maatregelen voor een betere waterkwaliteit

- We zijn gestart met de voorbereidende werkzaamheden voor het waterbeheerprogramma voor de periode 2022-2027;
- Er is gestart met de invulling van de gebiedsprocessen met als doel om afspraken met andere partijen te maken over de uitvoering en financiering van maatregelen die iedere partij voor zijn rekening neemt

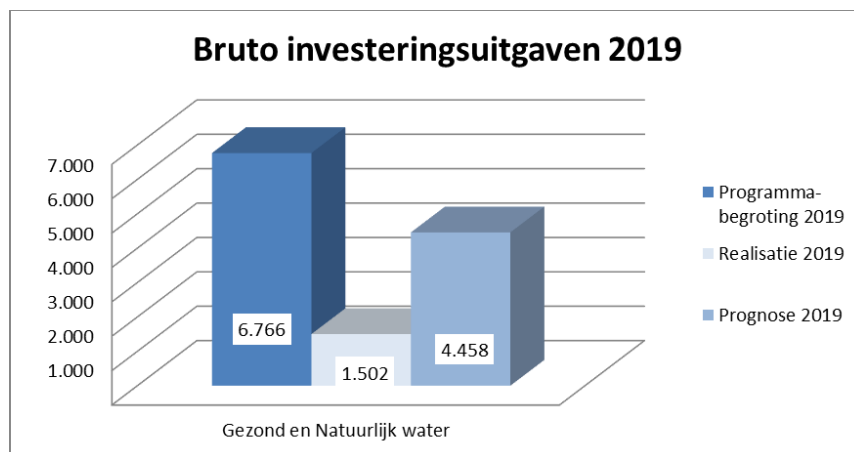
Recreatie en cultuurhistorie

Aa en Maas wil mooi en beleefbaar water waarlangs inwoners kunnen genieten en waarmee het waterschap haar taken zichtbaar maakt. Binnen inrichtingsprojecten is continue aandacht voor recreatief medegebruik en beleving. Ook zijn er volop particuliere initiatieven die een aanvraag doen voor een waterschap bijdrage. In de 1ste helft van 2019 zijn er inmiddels 7 initiatieven op het gebied van culturele activiteiten, recreatieve voorzieningen en educatie waaraan het waterschap een financiële bijdrage levert.

De Alliantie Zuiderwaterlinie, waaraan het waterschap ambtelijk, bestuurlijk en financieel bijdraagt, heeft een Erfgoedvisie opgesteld. Daarnaast heeft de Alliantie veel publieke aandacht gegenereerd. Er is o.a. een 11-daagse wandeltocht gehouden (Expeditie Zuiderwaterlinie), er is in samenwerking met de ANWB een fietsrouteboekje uitgebracht en er is een promotiefilm en een documentaireserie gemaakt die op Omroep Brabant is uitgezonden.

4.2 Input begroting 2019

Investerings

De realisatiegraad tot en met juni is 22% en deze wordt met name bepaald door de projecten Gebiedsplan Raam, Blauwe Poort en Aa dal Zuid.

Binnen dit programma is de verwachting dat per ultimo van dit jaar de realisatiegraad op 66% uitkomt. De projecten waar de uitgaven substantieel achterblijven ten opzichte van de planning en naar beneden zijn bijgesteld betreft:

- de integrale aanpak EVZ Roode Wetering/baggeren Hertogswetering (€ 600.000), doordat de aanbesteding is stopgezet als gevolg van de PFAS-problematiek;
- Snoertseplak (€ 70.000) en Beekherstel Snelle Loop, deeltraject Benedenloop (€ 125.000) uitstel en vertraging als gevolg van onvoldoende capaciteit;

- clusteraanpak vismigratie (€ 190.000), doordat het aantal geplande locaties naar beneden is bijgesteld en waarbij de onzekerheid bestaat of van die locaties de uitvoering nog dit boekjaar kan worden gerealiseerd.

Exploitatie

Omschrijving	Begroting	Begrotings wijziging 2019	Begroting na wijzigingen 2019	Realisatie 2019	Prognose	Afwijking	Afwijking
Totaal lasten	8.685	0	8.685	3.624	8.916	-232	-3%
Totaal baten	203	0	203	49	313	110	54%
Saldo lasten en baten	8.481	0	8.481	3.574	8.603	-122	

Het saldo van de baten en lasten heeft voornamelijk betrekking op monitoring, de aanleg, verbetering en onderhoud van natuurlijk ingerichte gebieden en het maken van plannen.

Binnen dit programma is de realisatie in deze verslagperiode 42%. Binnen de goederen en diensten en bijdragen aan derden is bijvoorbeeld voor beheer en onderhoud aan de natuurlijk ingerichte gebieden 20% van het daarvoor beschikbare gestelde budget besteed, onder andere als gevolg van het later realiseren dan verwacht van een aantal trajecten in voorgaande periode.

Vooralsnog worden geen grote afwijkingen verwacht en lijkt het beschikbare gestelde budget voor dit jaar toereikend.

De afwijking in de prognose van de baten ontstaat door de begrotingswijziging van de BSOB, die doorwerkt in alle programma's. Een uitgebreide toelichting hierop is te vinden in paragraaf 7.3.

5 Schoon Water

Deze paragraaf gaat in op het transporteren en zuiveren van afvalwater. Het waterschap heeft de wettelijke taak om het afvalwater zodanig te zuiveren dat de kwaliteit van het effluent voldoet aan de vergunningseisen. Het programma stelt zich ten doel deze activiteiten duurzaam en doelmatig uit te voeren. Tevens willen we waar mogelijk en haalbaar energie en grondstoffen terugwinnen uit het afvalwater en/of slib. Een belangrijke focus ligt in deze periode op het leveren van een bijdrage aan het realiseren van de waterkwaliteitsdoelen van het ontvangende oppervlakte water binnen de technische en financiële grenzen van het waterschap.

5.1 Prestaties en activiteiten

Onderstaande tabel geeft voor het Programma Schoon Water weer welke prestaties voor 2019 opgenomen zijn in de Programmabegroting, wat er tot nu toe gerealiseerd is en wat de prognose voor het eind van het jaar is.

Tabel 4: Prestaties / activiteiten

Prestaties/Activiteiten	Eenheid	Meerjaren begroting	Begroting 2019	Realisatie 2019	Prognose 2019	
Uitvoeren wettelijke taak: Zuiveren van afvalwater						
Voldoen aan afname afspraak, operationele beschikbaarheid	%		> 98	99	>98	
Voldoen aan lozingseis tav P per rwzi	j/n		j	n	n	
Voldoen aan lozingseis tav N per rwzi	j/n		j	j	j	
Verwijdering P over alle rwzi's	%		>90	88,4	>90	
Verwijdering N over alle rwzi's	%		>85	86,2	>85	
Doelmatige bedrijfsvoering:						
Slibproductie	% droge stof		>22	23	>22	
Duurzame bedrijfsvoering:						
Energie besparing	% tov 2005	30	30	28	36	
Winnen energie en grondstoffen						
Productie biogas	m ³		6.100.000	3.039.228	>6.100.000	
Productie struviet	ton		600	27,4	300	
Productie zeefgoed	ton		3.500	919	1.800	
Verkenningen en beleid voor 2019						
Aanvullende zuiveringsmaatregelen rwzi Aarle-Rixtel			Uitwerken			
Masterplan zuiveringen			Opstellen			
IBA-beleid			Evalueren			
In kaart brengen industriële afvalwaterstromen			Opstellen			
Mogelijkheden kunstmatige intelligentie			Verkennen			
KPI's programma Schoon water			Evalueren			
Meetpilot effect overstorten op oppervlaktewater			Opzetten			

Toelichting prestaties en activiteiten

De conclusie voor het programma Schoon Water is dat we op vrijwel alle vlakken doen wat we ons hadden voorgenomen. De belangrijkste aandachtspunten uit de eerste helft van 2019 lichten we hieronder toe.

Prestaties

- We voldoen aan de afnameverplichtingen.
- We voldoen ruimschoots aan de eisen voor verwijdering van fosfor en stikstof (met uitzondering van rwzi Den Bosch). In verband met de renovatie van rwzi Den Bosch is tijdelijk de lozingseis voor fosfor overschreden (realisatie 74% verwijdering). De verwachting is dat we aan het einde van het jaar wel aan de lozingseis van >90% P verwijdering over alle rwzi's zullen voldoen. De lagere N verwijdering voor rwzi Den Bosch van 79,1% valt binnen de vorig jaar afgegeven gedoogbeschikking.

- Energiebesparing loopt volgens planning. Het energiegebruik is volgens begroting. De eigen opwekking van energie liep iets achter op de begroting (30% vs 36%) door enige vertraging bij de opschaling van de slibvergisting op rwzi Den Bosch.
- De biogasproductie loopt volgens begroting, ondanks dat er minder stortgas wordt ingekocht van Attero. Helaas heeft Heineken niet al het biogas af kunnen nemen vanwege een te hoog siloxaangehalte, hierdoor is een deel van het biogas afgefakkeld. De biogaslevering aan de Afvalstoffendienst loopt technisch goed, maar loopt iets achter vanwege de ombouw van het wagonpark.
- De begrote struvietproductie wordt niet gehaald met name door het feit dat de nieuwe struvietreactor op rwzi Den Bosch later is opgestart dan gepland. Intussen is de struvietreactor opgestart en worden de eerste containers struviet in Q3 geleverd aan AquaMinerals.
- De zeefgoed productie is lager dan begroot, omdat, in afwachting van het vinden van een definitieve afzetmogelijkheid voor het zeefgoed, de productie is verlaagd. In samenwerking met AquaMinerals wordt aan het inrichten van de afzetketen gewerkt.

Verkenningen en beleid

Aanvullende zuiveringsmaatregelen rwzi Aarle-Rixtel (uitwerken)

Er is een analyse met de KRW verkenner uitgevoerd om te modelleren wat het effect is van maatregelen in de zuivering op de biologische kwaliteit van het ontvangende oppervlaktewater. Q3 wordt dit in samenhang met de benodigde inrichtingsmaatregelen uitgewerkt in een totaal maatregelpakket voor de Aa bij Helmond. De aanvullende zuivering op rwzi Aarle-Rixtel maakt onderdeel uit van het Uitvoeringsprogramma Afvalwaterstrategie (zie hieronder).

Dynamisch Uitvoeringsprogramma Afvalwaterstrategie (voorheen masterplan zuiveringen) (opstellen)

Afgelopen periode is een studie uitgevoerd om effluentconcentraties af te leiden uit de reductie-opgave die we als waterschap vanuit het Maasstroomgebied hebben toebedeeld gekregen. Op basis hiervan wordt in Q3 een lijst met streefwaarden voor effluent opgesteld en kan in Q4 een eerste concept van het dynamisch uitvoeringsprogramma worden opgesteld.

Om de investeringsomvang van een aanvullende zuivering te beperken wordt bij elke zuivering uitvoerig geanalyseerd of en hoe door procesoptimalisatie in combinatie met beperkte investeringen al een significante effluentverbetering kan worden gerealiseerd.

Aanvullende zuiveringsmaatregelen zullen leiden tot een extra opgave om energieneutraal en op termijn klimaatneutraal (reductie van emissie broeikasgassen) en circulair (reductie primaire grondstoffen en verwaarden grondstoffen uit afvalwater) te worden. De consequenties van aanvullende zuiveringsmaatregelen ten aanzien van het gebruik van energie en chemicaliën worden in beeld gebracht.

Herzien IBA-beleid (evalueren)

Hiermee wordt Q3 een aanvang gemaakt.

In kaart brengen industriële afvalwaterstromen (opstellen)

In Q4 hebben we een overzicht van de afvalwaterstromen.

Mogelijkheden kunstmatige intelligentie (verkennen)

Voorafgaand aan het eventueel realiseren van aanvullende zuiveringsstappen wordt bekeken of met optimalisatie van de huidige zuivering al een effluentverbetering te realiseren is. Eén van de gereedschappen is kunstmatige intelligentie (KI). Vanaf Q3 gaat een op KI gebaseerde besturing parallel draaien met de bestaande besturing op rwzi Aarle-Rixtel. Resultaten worden Q4 geëvalueerd.

KPI's programma Schoon water (evalueren)

De afvalwaterstrategie geeft aanleiding tot het herzien van de KPI's (prestatie-indicatoren) voor het programma schoon water. Enerzijds worden de huidige KPI's voor het bestuursverslag tegen het licht gehouden, anderzijds wordt er hard gewerkt om onze KPI's beter te kunnen visualiseren. De verwachting is dat dit in de 2^e helft van 2019 klaar is.

Meetpilot effect overstorten op oppervlaktewater (opzetten)

Sinds oktober 2018 is een meetnet in de Goorloopt.p.v. Helmond operationeel. Met deze sensoren wordt een aantal parameters 24-7 gemeten. In deze pilot wordt o.a. kennis opgedaan met het beheer en onderhoud van de meetopstellingen en met de waarde van de meetdata. Het meetnet wordt in Q3 uitgebreid zodat ook Laarbeek binnen het meetnet gaat vallen.

Renovatie rwzi Den Bosch

De bouwactiviteiten zijn nagenoeg afgerond, maar worden de overeengekomen prestaties niet gehaald. Rondom RWZI Den Bosch bestaan klachten over geuroverlast. De oorzaak hiervan ligt waarschijnlijk in de slibverlading. Er zijn al maatregelen getroffen, maar die hebben de klachten nog niet kunnen wegnemen. We blijven in overleg met de opdrachtnemer zoeken naar een definitieve oplossing.

De gasproductie en de afzet naar de Afvalstoffendienst en Heineken verloopt goed.

In procesonderdelen van de installatie wordt met enige regelmaat legionella aangetroffen. Dit wordt goed gemonitord, beheermaatregelen zijn genomen en een plan voor het vervolg is in bewerking. De dialoog hierover met de aannemer is in volle gang.

Rwzi Oijen

In deze verslagperiode is het 2^e voorbereidingskrediet voor de renovatie en kwaliteitsverbetering van het effluent van rwzi Oijen goedgekeurd, er is begonnen met het opstellen van het ontwerp. Naast renovatie wordt hier een full scale demonstratie installatie verwijdering van medicijnresten gerealiseerd waarvoor subsidie zal worden aangevraagd bij het Ministerie van IenW.

Pilotonderzoek medicijnresten

De proeven in het kader van het pilotonderzoek medicijnresten op rwzi Aarle-Rixtel zijn afgerond. In Q3 volgt de evaluatie en rapportage.

Schone Maaswaterketen

De Schone Maaswaterketen, waarbij waterketenpartijen samenwerken in het Maasstroomgebied op het gebied van organische microverontreinigingen, krijgt een vervolg. Hiertoe is een werkprogramma en een samenwerkingsovereenkomst opgesteld. Komende periode wordt een gebiedspilot voorbereid waarin Waterschap De Dommel en Aa en Maas gaan samenwerken in het stroomgebied van de Dieze, inclusief de Aa en de Dommel. Ook monitoringsinspanningen door de partners worden onderling afgestemd.

Thema verwaarden afvalwater

Door technische problemen heeft de pilot superkritisch vergassen nog niet op slib gewerkt, wel op water. Het in bedrijf stellen van een dergelijke innovatieve installatie met zeer hoge druk en temperatuur is complexer dan verwacht. Komende periode wordt de installatie aangepast in de verwachting dat daarna wel op slib gewerkt kan worden.

Thema samenwerken in de afvalwaterketen

Meten en monitoren in de afvalwaterketen

Watersamenwerking De Brabantse Peel heeft gezamenlijke meet- en monitoringsplannen voor de afvalwaterketen opgesteld en een uniforme werkwijze hierin vastgesteld. Doel is om meer inzicht te krijgen in het functioneren van de riolering en transportstelsel naar de zuivering, de doelmatigheid van investeringen aan te tonen en het bestaande systeem te optimaliseren. Uitvoering van de plannen is gestart.

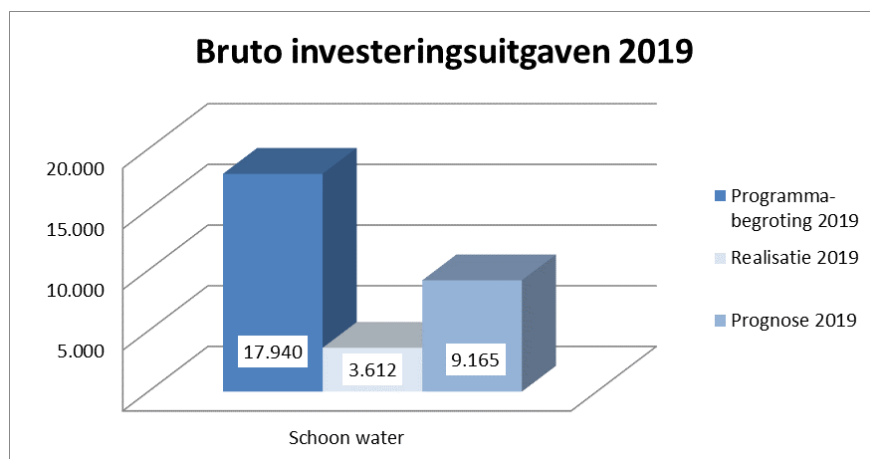
Watersamenwerking As50+ werkt net als De Brabantse Peel aan gezamenlijke meet- en monitoringsplannen. Zij moeten deze plannen nog afronden, om daarna ook de operationele fase in te gaan. Waarbij De Brabantse Peel als voorbeeld geldt.

Optimaliseren afvalwaterketen waterschap – gemeente 's-Hertogenbosch

Met de gemeente 's-Hertogenbosch wordt gewerkt aan een plan van aanpak voor het optimaliseren van de afvalwaterketen. Dit geeft invulling aan afspraken uit het afvalwaterakkoord om overstorten vanuit het gemengde stelsel te verminderen en een gelijkmatigere aanvoer naar de RWZI te realiseren voor een hoger verwijderingsrendement.

5.2 Input begroting 2019

Investerings

De realisatie van de investeringen tot en met juni wordt voornamelijk bepaald op basis van de volgende investeringsprojecten:

- Renovatie rwzi 's-Hertogenbosch

Overige investeringen:

- Renovatie en kwaliteitsverbetering rwzi Oijen
- Vervangen procesautomatiseringsinstallaties rwzi's
- Zonneweides rwzi 's-Hertogenbosch

Bij een aantal projecten is de planvormings-/opstartfase vertraagd (zonneweide rwzi Den Bosch, upgrade cybersecurity rioolgemalen, biotectoren, renovatie rioolgemalen transportstelsel Den Bosch, renovatie rioolgemaal Neerkant. Bij deze projecten is het noodzakelijk om meer tijd in de voorbereiding te investeren.

De verwachte realisatiegraad t.o.v. projectenboek 2019 is 56% (76% excl. Renovatierwzi Den Bosch). Dit wordt met name veroorzaakt door de neerwaartse bijstelling (- € 6 mln) van de investeringsprognose van het project renovatie rwzi Den Bosch.

Onderstaande investeringsprojecten zijn in 2019 opgeleverd:

- Renovatie rioolgemaal Demen
- Renovatie rioolgemaal Vorstenbosch

Exploitatie

Omschrijving	Begroting	Begrotingswijziging 2019	Begroting na wijzigingen 2019	Realisatie 2019	Prognose	Afwijking	Afwijking
Totaal lasten	59.309	0	59.309	25.336	59.693	-384	-1%
Totaal baten	5.516	0	5.516	1.936	5.921	406	7%
Saldo lasten en baten	53.793	0	53.793	23.400	53.772	21	

SNB

Waterschap Aa en Maas was voor 2019 uitgegaan van 83.000 ton slibkoek en hiervoor is een bedrag van € 6.513.000 opgenomen in de Begroting 2019. Volgens de actuele prognoses zal de hoeveelheid slibkoek nauwelijks afwijken van de begroting, maar wordt op basis van de kwartaalrapportage II SNB 2019 wel een voordeel geraamd van € 540.000.

In 2019 wordt volgens planning een herziene kostenverdeelsystematiek aan de deelnemende waterschappen ter besluitvorming voorgelegd. De nieuwe kostenverdeling heeft naar verwachting een structureel (licht) voordeel voor Waterschap Aa en Maas, maar er zullen in 2019 wel enkele incidentele kosten aan verbonden zijn. Deze kunnen gedekt worden met het voordeel in 2019 op de slibverwerking.

Bestemmingsreserve rwzi Den Bosch

Bij de bestuursrapportage 2018 is besloten tot het instellen van een bestemmingsreserve effecten renovatie rwzi 's-Hertogenbosch. Na verwerking van de kosten over 2018 is er nog € 2.271.000 beschikbaar voor 2019. Het opvoeren van de capaciteit van de vergistingsinstallatie rwzi 's-Hertogenbosch is zodanig gevorderd, dat er minder kosten verwacht worden in 2019 die ten laste van de reserve gebracht moeten worden. Dat betekent dat het saldo van de bestemmingsreserve, van naar verwachting ruim € 1 miljoen, bij de jaarrekening 2019 vrijvalt in het jaarrekeningresultaat en vervolgens toegevoegd wordt aan de bestemmingsreserve voor tariefegalisatie Zuiveringsbeheer.

Baten

De afwijking in de prognose van de baten ontstaat door de begrotingswijziging van de BSOB, die doorwerkt in alle programma's. Een uitgebreide toelichting hierop is te vinden in paragraaf 7.3.

6 Leveren en Organiseren van Maatschappelijke Meerwaarde

Diverse activiteiten van het waterschap zijn overkoepelend over de inhoudelijke programma's. Bovendien is Aa en Maas er niet alleen om haar eigen waterdoelen te realiseren, maar heeft Aa en Maas ook een maatschappelijke rol. Hier gaat deze paragraaf op in.

6.1 Prestaties en activiteiten

Strategie en organisatieontwikkeling

In de Programmabegroting 2019 is geschetst dat er veel ontwikkelingen zijn die invloed hebben op het werk van het waterschap. Denk aan de landbouw- en energietransitie en de invoering van de omgevingswet. Dit komt ook nadrukkelijk naar voren in het nieuwe Bestuursakkoord 2019 – 2023. In de Voorjaarsnota 2019 is ingeschat wat dit voor de werkzaamheden in 2020 betekent en welke (extra) middelen en capaciteit ervoor nodig zijn.

Gebiedsgericht werken / samenwerking met partners

Op rijksniveau is in 2018 het Interbestuurlijk Programma (IBP) opgesteld. Hierin staan doelstellingen van het Rijk en de koepelorganisaties voor onder meer klimaat, wonen, regionale economie en vitaal platteland. Voor veel van de afgesproken doelstellingen stelt het Rijk middelen beschikbaar, maar moet de uitvoering decentraal 'in de regio' gebeuren.

Voor het programma 'vitaal platteland' stelt het Rijk 40 miljoen beschikbaar die na de zomer over 15 vooraf bepaalde gebieden verdeeld zal worden. De rijksbijdrage betreft een cofinanciering, en dient ter versterking van de kwaliteit van de leefomgeving en verbetering van de biodiversiteit. Een van deze gebieden is 'de zuidoostelijke zandgronden'. De regionale samenwerkingsverbanden NOB (Noordoost Brabant) en MRE (Metropoolregio Eindhoven) hebben samen met Waterschap Aa en Maas, een aantal gemeenten in Limburg en beide provincies een projectvoorstel opgesteld en ingediend bij het Rijk.

In 2019 is het WBP-proces gestart. In dit proces wil het waterschap haar eigen ambitie bepalen voor de periode tot en met 2027 en hierover afspraken maken met partners. Voor dit WBP-proces en de afstemming met partners zijn extra financiële middelen nodig. Voor 2020 en 2021 worden de benodigde middelen opgenomen in de Programmabegroting 2020. Het Algemeen Bestuur zal zich binnenkort buigen over eventuele extra financiële middelen voor 2019.

Digitale Transformatie

Het DataLab blijkt een belangrijke aanjager te zijn voor de digitale transformatie van onze watertaken. Schoon water, water vasthouden waar het kan, keren en afvoeren waar het moet; dat doen we elke dag slimmer met data en technologie. Daarvoor is het noodzakelijk dat we werken aan een versterking van ons informatiemanagement en we optimaliseren onze meet- en data-infrastructuur. We blijven innoveren. Een mooi voorbeeld daarvan is de 'POC' (proof of concept / praktijkproef) aansturing van de RWZI Aarle-Rixtel door middel van een neurale netwerk. In de eerste helft van het jaar hebben ook onze partnerschappen (met de provincie Noord-Brabant, HWH, bedrijfsleven en collega-waterschappen) tot mooie resultaten geleid, zoals een succesvolle subsidieaanvraag bij ministerie BZK voor de innovatieve app 'Perceelwijzer'.

Kennisontwikkeling en innovatie

Een belangrijke basis voor kennisontwikkeling is het beschikbaar hebben van betrouwbare en actuele meetgegevens van ons gebied. Aa & Maas beschikt over verschillende meetnetten waarbinnen deze meetgegevens verzameld worden. Dit voorjaar is er door het Algemeen Bestuur middels een investeringskrediet €1,85 miljoen beschikbaar gesteld om bestaande meetnetten uit te breiden en te actualiseren. Naast het genoemde kennisdoel zullen de meetgegevens worden gebruikt voor het

operationeel peilbeheer, voor het opstellen van protocollen bij droogte en wateroverlast en voor het genereren van inzichten binnen het Datalab (zie Digitale Transformatie).

Andere innovaties zijn:

- Gezondheid en geneesmiddelen: de pilot voor verwijdering van geneesmiddelen bij rwzi Aarle - Rixtel is inmiddels succesvol uitgevoerd. De meetgegevens op het gebied van geneesmiddelen in oppervlaktewater, rioolwater, influent en effluent zijn geanalyseerd op zuiveringsrendement. Hierop worden initiatieven ontwikkeld via de Brabantbrede samenwerking, Schone Maaswaterketen en de samenwerking met het Vital Zone Instituut (inmiddels een onafhankelijke Stichting). Vanuit Vital Zone wordt o.a. gewerkt aan een bewustzijns campagne Brabantbreed, wijkgerichte bronaanpak op diabetesmedicijnen, voorlichting voor huisartsen en apotheken en een hotspotanalyse voor ziekenhuizen. In samenwerking met Schone Maaswaterketen wordt het onderwerp waterkwaliteit onder de aandacht gebracht tijdens de Dutch Design Week.
- Energie en Grondstoffen: Naast de genoemde inspanningen in de Begroting 2019 is gestart met de positionering van de Waterfabriek voor het hergebruik van effluent. De eerste kansen daarvoor in onze regio worden samen met Brabant Water uitgewerkt.
- Waterveiligheid: de resultaten zijn conform Begroting 2019
- Klimaatadaptatie: Naast de inspanningen die genoemd zijn in de Begroting 2019 wordt ingezet op gedragsverandering bij burgers (op klimaatmaatregelen via groen en verhard oppervlak in tuinen) met behulp van een 3D-geprinte maquette met VR-bril, de klimaatkeet en de inzet van Design Thinkingmethodieken om participatie te stimuleren.
- Om intensiever te kunnen co-creëren met de buitenwereld, hebben we in 2019 samen met de twee andere Brabantse waterschappen een digitaal innovatieplatform ontwikkeld. Deze wordt oktober 2019 gelanceerd. In dit digitale platform kunnen lopende en afgeronde innovatieprojecten worden gevonden (een interne en externe etalage-functie). Daarnaast worden externe organisaties uitgenodigd om inbreng te leveren op onze ideeën. Zo worden innovaties nóg kansrijker. Brabant vormt de pilot-regio voor dit platform; later in 2019 wordt het platform branchebreed uitgerold.

Samen met het Datalab, een initiatief binnen de Digitale Transformatie, is een mobiele app ontwikkeld waarmee agrariërs relevante waterschapsinformatie op en rond hun percelen kunnen raadplegen. Met deze zogenaamde Perceelwijzer moet het op termijn ook mogelijk zijn om de communicatie tussen ingelanden en waterbeheerders te vergemakkelijken. Uitbreiding van deze app voor terreinbeheerders en ook burgers wordt in de 2-de helft van 2019 verkend. Aa & Maas is trekker van deze ontwikkeling en trekt hierin nauw op met de beide andere Brabantse Waterschappen, ZLTO en de provincie. Inmiddels is er ook door het ministerie van Binnenlandse Zaken subsidie verleend om deze app in heel Nederland uit te rollen. Het WaterschapsHuis zal hierin naar verwachting de regie nemen.

Duurzaamheid en energieneutraliteit

- Er is gestart met het toewerken naar concretere doelstellingen voor het onderwerp klimaat, met als basis een op te stellen grondstofstromenanalyse naar CO₂ uitstoot. Het circulair inzetten en terugwinnen van grondstoffen krijgt steeds meer aandacht.
- Sinds maart wordt het potentieel van aquathermie voor Aa en Maas in kaart gebracht. We zijn tevens deelnemer geworden aan de landelijke Green Deal Aquathermie.
- Er loopt een subsidieaanvraag t.b.v. ondersteuning bij circulair en duurzaam inkopen.
- Grote stappen zijn gezet op weg naar energieneutraliteit vanuit het projectteam 'zonneweides en waterkracht'. De aanbesteding voor de eerste zonneweide is in voorbereiding, vergunningen voor 4 van de 7 zonneweides zijn toegekend, bijbehorende subsidie-aanvragen zijn ingediend en er wordt onderzoek verricht naar de mogelijkheden voor waterkracht. Er is aandacht voor communicatie naar de omgeving en stakeholders. De revenuen gaan ten gunste komen van een duurzaamheidsfonds.

- Aa en Maas is actief deelnemer aan de Regionale Energie strategieën binnen haar stroomgebied in Noordoost en Zuidoost Brabant en heeft de startnotitie vastgesteld in het Dagelijks Bestuur en ter informatie voorgelegd aan het Algemeen Bestuur.
- Er wordt vanuit Winnend Samenwerken gewerkt aan een innovatieve aanbesteding m.b.t. de inkoop van elektriciteit
- De rwzi 's-Hertogenbosch levert nu volop biogas aan haar buurbedrijven Heineken en de afvalstoffendienst. Tevens loopt er een onderzoek naar de mogelijkheden voor vergisting van huishoudelijk afval en luierslurry.
- Voor de rwzi Haps is een haalbaarheidsonderzoek gestart of de samenwerking met de omgeving op energiegebied kan worden uitgebouwd. De uitdaging is daar extra groot omdat het netwerk de komende jaren niet mag worden belast met duurzaam opgewekte energie.
- Het waterschap neemt deel aan de werkgroep Duurzaam Pettelaarpark, die een plan van aanpak gaat opstellen met zoveel mogelijk bewoners (kantoren) op het park. Parallel daaraan hebben we ingeschreven op een gebiedsaanvraag vanuit het Bossche Energie Convenant (BEC) en gaan we samen met een energiemakelaar van de gemeente 's-Hertogenbosch en met de grootste bedrijven op het Pettelaarpark de mogelijkheden verkennen van een gezamenlijke duurzame warmtevoorziening met WKO in combinatie met aquathermie voor onze kantoorgebouwen.

Water in bebouwd gebied

- In de eerste helft van 2019 is via de regio Noord Oost Brabant een uitvraag opgesteld samen met gemeenten om adviesbureaus te laten ondersteunen bij de klimaatstresstesten voor de gemeenten;
- Met de regio's Noord Oost Brabant en de Metropool Regio Eindhoven is een plan van aanpak opgesteld om met klimaat adaptieve bedrijventerreinen aan de slag te gaan;
- Eind 2018 is het duurzaamheidsakkoord getekend met de Bossche woningstichtingen, begin 2019 zijn met afzonderlijke woningstichtingen klimaatprojecten uitgevoerd;
- Verschillende gemeenten hebben op onderdelen al verdiepende stresstesten uit laten voeren bijvoorbeeld voor hittestress;
- Via onze subsidieregeling klimaat "Samen anders doen met water en groen" zijn ca. 20 nieuwe aanvragen binnengekomen in de 1^e helft van 2019
- Via het wijk- Water- en buurtnatuurfonds zijn in de 1^e helft van 2019 ca. 15 aanvragen ingediend
- Via het "Schoolpleinen van de toekomst" project zijn in de 1^e helft 2019 ca. 10 aanmeldingen gedaan voor klimaatbestendige schoolpleinen in ons beheergebied.
- In 2019 is ook onze klimaat pagina op de website geüpdatet
- Bij diverse gemeenten is de beleidstoets en klimaatadaptatie monitor onder de aandacht gebracht.

Crisisbeheersing

In 2019 is de crisisorganisatie in nieuwe vorm actief en hanteren wij het netcentrisch werken tijdens calamiteiten. Succesvol hebben we de legionella-calamiteit en enkele persleidingbreuken bestreden in de nieuwe organisatiestructuur met de CMI, WRT en WOT. Hierin is een belangrijke rol weggelegd voor het LCMS, de applicatie waarin alle informatie rondom de calamiteit actueel wordt bijgehouden en voor alle betrokken collega's zichtbaar is.

Communicatie en participatie

In het eerste kwartaal van 2019 heeft communicatie rondom de waterschapsverkiezingen centraal gestaan. De opkomst was hoger dan vier jaar geleden. De landelijke campagne hebben we regionaal ingevuld en deze was goed zichtbaar en herkenbaar.

Sinds eind juni staat onze nieuwe website online. Kenmerkend voor deze site is dat deze uitgaat van de informatiebehoefte van onze inwoners. Dankzij een uitstekende zoekfunctie kunnen bezoekers snel vinden wat zij nodig hebben.

Klimaat is en blijft een centraal thema in de communicatie. Samen met andere overheden zijn we bezig met de voorbereiding van de communicatie rondom de klimaatstress testen en -dialogen. Ook dit jaar is het droog. Door de ervaring van vorig jaar zijn we in staat om inwoners, agrariërs, andere overheden en media actief en actueel te informeren.

Vanwege personele wisselingen is er medio 2019 nog geen totaaloverzicht gemaakt van de stand van zaken rond participatie. Met het coalitieakkoord 2019-2023 worden de financiële middelen voor recreatie en participatie verdubbeld (vanaf boekjaar 2020).

Van de acht beschikbare Groene-Blauwe Handdrukken (à € 500) hebben de regionale commissies er nog geen uitgedeeld.

Omgevingswet

Op 1 januari 2021 treedt de Omgevingswet in werking. In de begroting is benoemd dat we de budgetten voor 2019 nog niet verhoogd zijn, omdat het proces gedeeltelijk afhankelijk is van de snelheid van partners en landelijke ontwikkelingen. Inmiddels is duidelijk dat extra middelen (€ 100.000) nodig zijn. Deze middelen zijn met name nodig voor:

1. De Brabantbrede omzetting van de Keur naar een Waterschapsverordening met toepasbare regels en werkingsgebieden zodat deze eind 2020 (verplicht) aangesloten kan worden op het landelijke Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Deze omzetting doen we gezamenlijk met de Brabantse waterschappen om zo efficiënt met de middelen en tijd om te gaan. We worden in dit proces geholpen door een externe partij welke vooral de softwarematige en digitale kant voor ons uitvoert;
2. Extra inzet van eigen mensen op een goede implementatie en omzetting van de hiervoor genoemde producten. Daardoor is inhuur nodig op de primaire taak welke door deze eigen medewerkers tijdelijk niet vervuld kan worden.

In 2020 krijgen we naar verwachting de resterende 20% van de stimuleringsbijdrage van de Unie van Waterschappen voor de implementatie van de Omgevingswet, circa 40.000 euro. Dit bedrag wordt in 2020 benut voor de implementatiekosten.

Vergunningverlening en handhaving

De Uitvoeringsprogramma's VTH lopen grotendeels conform afspraken. Hiervan wordt uitgebreid verslag gedaan in het jaarverslag Vergunningverlening en Handhaving. Enkele actuele aandachtspunten zijn:

- We hebben meer aanvragen voor vergunningen ontvangen en behandeld dan in dezelfde periode van vorig jaar. Ondanks deze verhoging zijn de vergunningen in 97% van de gevallen binnen de wettelijke termijn verleend. Ook de producten meldingen (95%) en watertoetsen (98%) zijn veelal ruim binnen de wettelijke termijn of onze servicetermijn afgehandeld.
- Het naleefpercentage van de toezichtcontrole's op de varkenshouderij, waterberging HNO (hydrologisch neutraal ontwikkelen) en uiterwaarden is 90%.
- Het aantal meldingen m.b.t. de wet gewasbeschermingsmiddelen dat in de eerste 5 maanden is binnengekomen is gelijk aan het totaal aantal binnengekomen meldingen in 2018. De extra inzet heeft invloed op het Uitvoeringsprogramma. We kiezen voor praktische, slimme oplossingen. Wat niet haalbaar is of doorgevoerde wijzigingen rapporteren wij in het jaarverslag.
- De mobiele versie van PowerBrowser is voor de zomer uitgerold bij de afdeling Handhaving en de districten waardoor toezicht op verleende vergunningen gemakkelijker wordt.
- Onze samenwerking met de Omgevingsdiensten wordt herijkt, in het bijzonder gericht op de taak indirecte lozingen.

Bedrijfsvoering

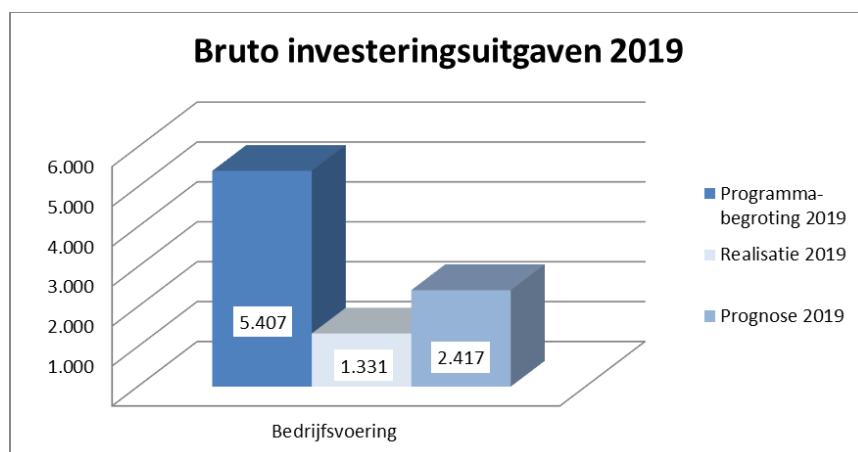
Er is een privacy nulmeting uitgevoerd bij elk van de 21 waterschappen en Het Waterschapshuis (HWH) om inzichtelijk te maken aan welke normen van de AVG in 'opzet' en 'bestaan' wordt voldaan. Waterschap Aa en Maas heeft in 2019 aan alle normen voldaan.

De geraamde bijdrage van waterschap Aa en Maas op basis van de geactualiseerde Begroting 2019 van HWH is groter dan wat Aa en Maas zelf voor 2019 begroot heeft. Dit maakt onderdeel uit van de begrotingswijzing bij dit Bestuursverslag.

In 2019 is de implementatie van het zaaksysteem gestart. Dit zaaksysteem helpt om de dienstverlening aan in- en externe klanten van het waterschap te verbeteren. Het faciliteert procesgericht werken en draagt bij aan een flexibele en toekomstvaste informatievoorziening.

6.2 Input begroting 2019

Investeringsen

De prognose blijft achter bij de begroting t.a.v. de investeringsprojecten. De grootste afwijkingen worden hierna toegelicht. Het krediet voor zaakgericht werken wordt vooralsnog niet in 2019 maar in 2020 en 2021 uitgegeven (restant 2019 € 800.000). Het krediet voor vervangen vervoermiddelen wordt in 2019 niet volledig benut (restant 2019 € 300.000). Het algemene voorbereidingskrediet diverse werken is voor een bedrag van € 425.000 niet aangewend in 2019. Het begrote budget voor de waterschapsverkiezingen 2019 is niet volledig noodzakelijk gebleken doordat de bijdrage voor de waterschappen is verlaagd (restant 2019 € 600.000). De kredieten voor Transformatie Cybersecurity en Infrastructuur worden in 2019 niet volledig benut (restant € 600.000)

7 Financiële toelichting

7.1 Inleiding

Binnen dit hoofdstuk wordt u geïnformeerd over de financiële voortgang van de Programmabegroting 2019 over de periode januari t/m juni en wordt de prognose naar jaareinde gegeven. De voortgang betreft zowel de exploitatielasten, de investeringsuitgaven, de stand van zaken van de financiële risico's, de verwachte liquiditeitsprognose en de voortgang verbonden partijen.

Begrotingsrechtmatigheid

Het Dagelijks Bestuur is in het kader van begrotingsrechtmatigheid bevoegd om de nettolasten van een programma, met 10% tot een maximum van € 1.000.000 te overschrijden zonder dat hier vooraf toestemming voor nodig is van het Algemeen Bestuur. Hierbij rekening houdend dat de inzet van de middelen past binnen het vastgestelde beleid en de ruimte gevonden kan worden binnen de totale budgetten van watersysteembeheer respectievelijk zuiveringsbeheer.

Afgezien van de voorgestelde begrotingswijziging, vallen de onder- en overschrijdingen binnen dit vastgesteld beleid per programma.

7.2 Prognose van het resultaat

t/m juni x € 1.000)	Begroting 2019	Begrotingswijzigingen	Begroting 2019 (Incl. wijzigingen)	Prognose 2019	Afwijking prognose begroting	% afwijking prognose begroting	
Kapitaallasten	36.700		36.700	36.700	0	0,0%	=
Personeelslasten	37.202		37.202	37.518	-316	-0,8%	N
Goederen & diensten	47.300		47.300	47.191	108	0,2%	V
Bijdragen aan derden	7.260		7.260	8.804	-1.544	-21,3%	N
Onvoorzien	300		300	300	0	0,0%	=
Toevoegingen reserves	3.747		3.747	3.747	0	0,0%	=
Totaal lasten	132.509		132.509	134.261	-1.751	-1,3%	N
Financiële Baten	404		404	404	0	0,0%	=
Personeelsbaten	596		596	1.110	515	86,4%	V
Goederen en diensten aan derden	1.124		1.124	1.969	845	75,1%	V
Bijdrage van derden	2.367		2.367	2.367	0	0,0%	=
Geactiveerde lasten	3.651		3.651	3.478	-173	-4,7%	N
Onttrekkingen reserves	5.265		5.265	5.265	0	0,0%	=
Totaal overige baten	13.406		13.406	14.592	1.186	8,8%	V
Netto lasten (lasten minus overige baten)	119.103		119.103	119.668	-565	-0,5%	N
Waterschapsbelastingen	119.103		119.103	119.103	0	0,0%	=
Verwacht saldo 2019	0		0	-565	-565	Nadeel	

V = voordeel N = nadeel = begroting is gelijk aan prognose

Toelichting en begrotingswijziging

Voor 2019 wordt een nadelig exploitatieresultaat verwacht van € 565.000.

In onderstaande tabel is de voorgestelde begrotingswijziging opgenomen. De volgende financiële mutaties maken onderdeel uit van de begrotingswijziging en worden hierna toegelicht:

- Kosten implementatie omgevingswet € 100.000
- Kosten en opbrengsten begrotingswijziging BSOB (kosten € 1.314.000; opbrengsten € 845.000)
- Kosten Het Waterschapshuis € 229.000.

(bedragen * €1.000)	Begrotingspost	Verklaring
100	Goederen en diensten	Implementatie omgevingswet
1.314	Bijdragen aan derden	BSOB begrotingswijziging
229	Bijdragen aan derden	Het Waterschapshuis
-845	Goederen en Diensten aan derden	BSOB begrotingswijziging; invorderingsopbrengsten
798	Saldo begrotingswijziging	

Een begrotingswijziging wordt gemaakt in het kader van de begrotingsrechtmatigheid. Zonder deze wijziging bestaat, richting jaareinde, de mogelijkheid dat de rechtmatigheid per programma wordt overschreden.

(bedragen * €1.000)		Begroot bedrag voor wijziging	WSB WZB Verhoging +/- verlaging		Begroot bedrag na wijziging
Begrotingspost	Omschrijving				
430	Goederen en Diensten	47.300	100		47.400
450	Bijdragen aan derden	7.260	833	710	8.803
830	Goederen en Diensten aan derden	-1.124	-456	-389	-1.969
	Saldo lasten en baten	54.560	477	321	56.203
		Begrote mutatie egalisereserves*	WSB WZB + Toevoeging /- onttrekking		Saldo begrote mutatie egalisereserve na wijziging
Begrotingspost	Omschrijving				
881	Aanwending egalisereserve watersysteembeheer	-1.404	-477		-1.881
881	Aanwending egalisereserve waterzuiveringsbeheer	3.099		-321	2.778
	Saldo baten	1.695	-477	-321	897
*positief bedrag = toevoeging aan de reserve negatief bedrag = onttrekking uit de reserve					

7.3 Lasten

Kapitaallasten

De kapitaallasten bestaan uit rente en afschrijving. De afschrijvingen worden per kwartaal in de financiële administratie verwerkt. In de realisatie van de afschrijvingen zijn de effecten van de jaarafsluiting verwerkt. De prognose is dat de begroting nagenoeg 100% gerealiseerd gaat worden. De realisatie van de investeringskredieten in 2019 hebben geen effect op de kapitaallasten in 2019 maar op de begrotingsrealisatie van 2020.

Personeelslasten

De personeelslasten worden zo optimaal mogelijk benut en daar waar mogelijk worden de projecturen geactiveerd. Het financiële beleid staat niet toe dat in alle fases van een project uren worden geactiveerd zodat de exploitatielasten stijgen.

De personeelslasten overschrijden de begroting met € 316.000. Oorzaak van deze overschrijding zijn de hogere sociale lasten en de kosten van personeel van derden (inleen in verband met ziekte). Deze overschrijding moet worden gezien met de hogere personeelsbaten (detachering van medewerkers) ad. € 515.000 én het negatieve resultaat van de geactiveerde lasten ad. € 173.000 zodat Personeelslasten in zijn totaliteit een positieve bijdrage heeft aan het exploitatiesaldo van € 26.000. De geactiveerde lasten hebben betrekking op het activeren van uren bij projecten. Het financiële beleid staat niet toe dat in alle fases van een project uren worden geactiveerd. Het activeren van uren zal, gezien het grote financiële belang van uren activeren, blijvend gemonitord worden.

Goederen en diensten / bijdragen aan derden

In onderstaande staat wordt per hoofdkostensoort de begroting versus de realisatie tot met juni gepresenteerd inclusief het openstaand saldo van de aangegane verplichtingen en de vrije ruimte.

Lasten goederen en diensten t/m juni (*1.000)	Begroting 2019	Begrotings- wijzigingen	Begroting 2019 na begrotings- wijzigingen	Realisatie	Verplicht- ingen	Realisatie + verpl.	Vrije ruimte €	%
Duurzame gebruiksgoederen	1.943		1.943	803	1.140	1.943	0	0%
Overige gebruiks- en verbruiksgoederen	3.607		3.607	1.551	2.056	3.607	0	0%
Energie	4.487		4.487	232	4.256	4.487	0	0%
Huren en rechten	2.078		2.078	1.100	979	2.078	0	0%
Pachten en erfpachten	6		6	3	3	6	0	0%
Verzekeringen	263		263	306	0	306	-43	0%
Belastingen	144		144	48	95	144	0	0%
Onderhoud door derden	15.665		15.665	6.517	9.149	15.665	0	0,0%
Overige diensten door derden	19.106		19.106	8.804	10.153	18.956	150	0,8%
Totaal Goederen en Diensten	47.300		47.300	19.362	27.830	47.192	107	0,2%
Bijdragen aan bedrijven	1.155		1.155	1.569	-413	1.155	0	0%
Bijdragen aan overheden	5.499		5.499	-1.052	8.094	7.042	-1.543	-28,1%
Bijdragen aan overigen	606		606	3.720	-3.114	606	0	0%
Totaal bijdragen aan derden	7.260		7.260	4.237	4.566	8.803	-1.543	-21%
Totaal overige lasten	54.560		54.560	23.600	32.396	55.996	1.436	-2,6%

Toelichting op de belangrijkste afwijkingen

Verzekeringen

De premies voor de aansprakelijkheids-; ongevallen- en brand en stormverzekering zijn in 2019 hoger uitgevallen dan begroot. De oorzaak hiervoor dat er meer schade is geclaimd bij de verzekeraars en dit heeft effect op het premieniveau. De verwachting is dat deze hogere kosten richting jaareinde kunnen worden gedekt door voordelen binnen het totaal van goederen en diensten. Vandaar dat hiervoor geen begrotingswijziging wordt aangevraagd.

SNB

Waterschap Aa en Maas was voor 2019 uitgegaan van 83.000 ton slibkoek en hiervoor is een bedrag van € 6.513.000 opgenomen in de Begroting 2019. Volgens de actuele prognoses zal de hoeveelheid slibkoek nauwelijks afwijken van de begroting, maar wordt op basis van de kwartaalrapportage II SNB 2019 een voordeel geraamd van € 540.000.

In 2019 wordt een herziene kostenverdeelssystematiek aan de deelnemende waterschappen ter besluitvorming voorgelegd. De nieuwe kostenverdeling heeft naar verwachting een structureel voordeel voor Waterschap Aa en Maas. Vooruitlopend hierop zullen er in 2019 enkele incidentele kosten worden gemaakt. Deze kosten worden gedekt door het voordelig resultaat van de kwartaalrapportage II SNB zodat per saldo een voordeel kan worden gemeld van € 250.000

Bestemmingsreserve rwzi Den Bosch

Bij de bestuursrapportage 2018 is besloten tot het instellen van een bestemmingsreserve effecten renovatie rwzi 's-Hertogenbosch. Na verwerking van de kosten over 2018 is er nog € 2.271.000 beschikbaar voor 2019. Het opvoeren van de capaciteit van de vergistingsinstallatie rwzi 's-Hertogenbosch is zodanig gevorderd, dat er minder kosten verwacht worden in 2019 die ten laste van de reserve gebracht moeten worden. Dat betekent dat het saldo van de bestemmingsreserve, van naar verwachting ruim € 1 miljoen, bij de jaarrekening 2019 vrijvalt in het jaarrekeningresultaat en vervolgens toegevoegd wordt aan de bestemmingsreserve voor tariefegalisatie Zuiveringsbeheer.

Baggeren

In 2019 wordt een waterbodemonderzoek door Aquon, ter voorbereiding op baggerwerkzaamheden met analyse op PFAS, gestart. Het budget voor waterbodemonderzoek wordt door de extra onderzoeksverplichtingen naar verwachting met € 361.000 overschreden.

Omgevingswet

Op 1 januari 2021 treedt de Omgevingswet in werking. Op enkele fronten is actie nodig om klaar te zijn voor de invoering van de Omgevingswet. In de begroting is benoemd dat we de budgetten voor 2019 nog niet verhoogd hebben omdat we gedeeltelijk afhankelijk zijn van de snelheid van partners en landelijke ontwikkelingen. Inmiddels is duidelijk dat extra middelen (€ 100.000 euro) nodig zijn. Deze € 100.000 maakt onderdeel uit van de begrotingswijziging. De middelen zijn nodig voor:

- De Brabantbrede omzetting van de Keur naar een Waterschapsverordening met toepasbare regels en werkingsgebieden zodat deze eind 2020 aangesloten kan worden op het landelijke Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO).
- Extra inzet van eigen mensen op een goede implementatie en omzetting van de hiervoor genoemde producten. Daardoor is inhuur nodig op de primaire taak welke door deze eigen medewerkers tijdelijk niet vervuld kan worden.

BSOB

Op 5 juli 2019 heeft het Algemeen Bestuur kennis genomen van de 1e begrotingswijziging 2019 van de BSOB. Ter dekking van de toename van de netto-kosten voor het waterschap, én voor de begrotingsrechtmatigheid, zal de begroting worden aangepast. Deze aanpassing is onderdeel van de opgestelde begrotingswijziging van de bestuursrapportage 2019 van het waterschap in de Algemeen Bestuur vergadering van 4 oktober 2019.

De BSOB heeft een 1e begrotingswijziging vastgesteld en de opbrengsten voor invorderingskosten zijn uit de begroting van BSOB gehaald. Vanwege rechtmatigheidseisen worden de opbrengsten voor invorderingskosten voortaan direct afgedragen aan de deelnemers. Daarnaast zijn de productieaantallen voor 2019 geactualiseerd naar aanleiding van de beschikbare werkelijke productieaantallen over 2018. Voor waterschap Aa en Maas bedraagt de bruto deelnemersbijdrage voor 2019 € 3.589.903 en het aandeel in de opbrengst invorderingskosten € 844.793.

Persaldo bedragen de netto-kosten € 2.745.110 tegenover € 2.275.543 zoals eerder becijferd in de primitieve begroting voor 2019. Dit betekent een toename van de netto-kosten met € 469.567. Ter dekking van de toename van de netto-kosten voor het waterschap zal de begroting worden aangepast.

De BSOB werkt thans aan een Burap over de 1^e 7 maanden. Deze Burap lijkt voordelig voor Aa en Maas uit te gaan vallen en bedraagt maximaal € 350.000. Afhankelijk van het tijdstip kan het mogelijke voordeel nog onderdeel worden van de voorliggende begrotingswijziging.

Het Waterschaps Huis (HWH)

Bij vaststelling van de Begroting 2019 heeft HWH aangekondigd dat begin 2019 een gewijzigde begroting zou worden opgesteld, welke is aangepast aan de actualiteit. Deze geactualiseerde begroting 2019 (1e begrotingswijziging 2019) is ter kennisname aangeboden aan het Algemeen Bestuur van 5 juli 2019.

In de Beleidsbegroting 2019 van waterschap Aa en Maas is rekening gehouden met een bijdrage aan HWH van € 748.137. De geraamde bijdrage van waterschap Aa en Maas op basis van de geactualiseerde Begroting 2019 van HWH bedraagt € 1.134.289. Ten opzichte van de geraamde bijdrage volgens de begroting van waterschap Aa en Maas bedraagt de hogere bijdrage door de grotere realisatie van projecten € 386.152. De hogere bijdrage kan niet worden gedekt uit de bestaande exploitatiebudgetten. Aa en Maas heeft in 2019 een niet begrote afrekening ad. € 157.080 over 2018 van HWH ontvangen. Per saldo wordt een bedrag van (€ 386.152 - € 157.080 =) € 229.072 gevraagd voor aanvullende middelen.

Onvoorzien

De post onvoorzien is in 2019 niet aangewend.

7.4 Baten

Totaal overige baten

Baten t/m juni (x € 1.000)	Begroting 2019	Begrotings- wijzigingen	Begroting 2019 na begrotings- wijzigingen	Realisatie	Prognose	Vrije ruimte	
						€	%
Financiële Baten	404	0	404	0	404	0	0%
Personeelsbaten	596	0	596	260	1.110	515	86%
Goederen en diensten aan derden	1.124	0	1.124	797	1.969	845	75%
Bijdrage van derden	2.367	0	2.367	2.266	2.367	0	0%
Geactiveerde lasten	3.651	0	3.651	1.192	3.478	-173	-5%
Interne verrekeningen/reserveringen	5.265	0	5.265	5.265	5.265	0	0%
Totaal overige baten	8.141	0	8.141	4.515	9.328	1.186	15%

Personeelsbaten

De prognose van de personeelsbaten zullen € 515.000 hoger uit vallen doordat meer personeel is gedetacheerd.

Als onderdeel van de Personeelslasten worden de extra baten verrekend met het nadeel van de geactiveerde lasten.

Goederen en diensten

Zoals is aangegeven heeft de BSOB een begrotingswijziging vastgesteld en zijn de opbrengsten voor invorderingskosten uit de begroting van BSOB gehaald. Vanwege rechtmatigheidseisen worden de opbrengsten voor invorderingskosten voortaan direct afgedragen aan de deelnemers.

Voor waterschap Aa en Maas bedraagt de bruto deelnemersbijdrage voor 2019 € 3.589.903 en het aandeel in de opbrengst invorderingskosten € 844.793. Deze opbrengsten zijn niet begroot en maken onderdeel uit van de begrotingswijziging vanwege de rechtmatigheidseisen.

Belastingopbrengsten

Baten t/m juni (x € 1.000)	Begroting 2019	Begrotings- wijzigingen	Begroting 2019 na begrotings- wijzigingen	Realisatie	Prognose	Vrije ruimte	
						€	%
Waterschapsbelastingen	119.103	0	119.103	57.944	119.103	0	0%
Totaal baten	119.103	0	119.103	58.006	119.103	0	

Op basis van de BSOB rapportages kan worden geconcludeerd dat de begrote opbrengsten ook daadwerkelijk worden gerealiseerd.

In onderstaande tabel worden de tot en met juni gerealiseerde en opgelegde belastingopbrengsten gespecificeerd per belastingsoort.

Belastingopbrengsten over 2019 per categorie (*€1.000) tm juni 2019	Opgelegd	Ontvangen	Verminderings (oa kwijtschelding en vernietiging)	Openstaand
Watersysteemheffing Gebouwd	36.572	14.253	86	22.233
Watersysteemheffing ingezetenen	18.891	5.973	689	12.228
Watersysteemheffing Ongebouwd	7.446	4.215	6	3.224
Zuiveringsheffing Forfait bedrijven	1.746	743	54	949
Zuiveringsheffing Forfait Woningen	36.486	11.464	1.288	23.734
Zuiveringsheffing-verontreinigingsheffing bedrijf	19.015	13.483	848	4.685
Totaal belastingopbrengsten	120.156	50.131	4.260	67.053

Hierna wordt aangegeven wat de ontvangen belastingopbrengsten van het lopende jaar en voorgaande jaren zijn zodat beter inzicht verkregen wordt in het totaal van de belastingopbrengsten.

Ontvangen belastingopbrengsten per categorie (*€1.000) tm juni 2019	2019	2018	2017	2016	2015	Eerdere jaren	Totaal
Watersysteemheffing Gebouwd	14.253	2.591	104	49	10	6	17.012
Watersysteemheffing ingezetenen	5.973	1.280	38	11	12	9	7.323
Watersysteemheffing Ongebouwd	4.215	144	21	2	2	5	4.389
Zuiveringsheffing Forfait bedrijven	743	115	19	56	1	5	939
Zuiveringsheffing Forfait Woningen	11.464	2.700	95	36	26		14.320
Zuiveringsheffing-verontreinigingsheffing bedrijf	13.483	-298	538	219	4		13.947
Totaal belastingopbrengsten	50.131	6.533	814	373	54	25	57.931

7.5 Weerstandsvormogen

In deze paragraaf worden alleen de gewijzigde, nieuwe en afgeronde risico's besproken. Voor een overzicht van de risico's die ongewijzigd zijn (ten opzichte van de begroting 2019 en jaarrekening 2018) wordt verwezen naar de Programmabegroting 2019.

Weerstandscapaciteit

Waterschap Aa en Maas heeft een specifiek aangemerkte weerstandsreserve van € 3.350.000. Voor de bepaling van het weerstandsvormogen is gebruik gemaakt van een herijking van de risico-inventarisatie vanuit de jaarverslaglegging 2018, waarbij de geïnventariseerde risico's vertaald zijn naar financiële omvang op basis van kans en financiële impact.

Uitgaande van de kans van het optreden van risico's zijn 3 scenario's doorgerekend (optimistisch, gematigd en pessimistisch). Afhankelijk van het gekozen rekenscenario, is de totale financiële impact van de geïnventariseerde risico's, na het nemen van preventieve, repressieve en correctieve maatregelen als volgt.

Financiële impact van de risico's:

Scenario	Financiële omvang van alle risico's	Financiële weerstandsvormogen
Optimistisch	1.265.000	2,65
Gematigd	2.290.000	1,46
Pessimistisch	3.175.000	1,06

Een weerstandsvormogen <1 is dan als onvoldoende te kwantificeren. Een weerstandsvormogen >1 is dan als voldoende aan te merken. Geconcludeerd kan worden dat de specifieke weerstandsreserve van € 3.350.000 in alle scenario's toereikend is voor de geïnventariseerde risico's.

Naast de specifiek aangemerkte weerstandsreserve kunnen de volgende aspecten ook meegenomen worden waardoor de werkelijke financiële weerstandscapaciteit hoger is dan €3.350.000

- Overige algemene reserves;
- Het vermogen om extra inkomsten te genereren door het verhogen van de belastingen;

- Het vermogen om uitgaven te verminderen door middel van bezuinigingen/temporiseren (creëren van extra begrotingsruimte).

Conclusie

De specifieke gevormde weerstandsreserve van € 3.350.000 is in alle scenario's toereikend voor de geïnventariseerde risico's. De ontwikkeling van de algemene reserve en bestemmingsreserve's hieronder laten zien dat de omvang van de reserve's de risico's kunnen opvangen.

Lopende het jaar nieuw ontstane risico's

PFAS in waterbodems

Eind 2018/begin 2019 ontstond er veel onduidelijkheid over het voorkomen van PFAS (o.a. PFOS, PFOA en GenX) in waterbodems en de risico's daarvan. Aa en Maas doet onderzoek naar het voorkomen van deze stoffen. RIVM en het Ministerie van I&W voeren nader onderzoek uit naar mogelijke effecten en eventuele bijpassende normen. Door de onduidelijkheid zijn vele baggertrajecten in den lande stil komen te liggen, ook bij Aa en Maas. Medio 2019 heeft het Rijk een tijdelijk handelingskader opgesteld waardoor een deel van de baggeropgave weer kan worden opgepakt. Het is op dit moment nog niet precies duidelijk voor welke situaties het tijdelijk handelingskader soelaas biedt. Dit zal in praktijk moeten blijken in samenwerking met bevoegde gezagen en verwerkende partijen. Een risico is dat niet alle door Aa en Maas gewenste trajecten kunnen worden gebaggerd, waardoor de baggerachterstand oploopt en de financiële uitgaven lager zijn dan begroot.

Wat wel al duidelijk is in het tijdelijk handelingskader, is dat er een extra meetinspanning op PFAS verplicht wordt. Hierdoor wordt het exploitatiebudget voor waterbodemonderzoek in 2019 overschreden.

Gewijzigde reeds openstaande risico's

Slibverwerking Noord-Brabant (SNB)

Veranderde slibmarkt

In de komende jaren wordt door de waterschappen een afname van de slibproductie verwacht door de ombouw van zuiveringen tot energie- en grondstoffenfabrieken, waardoor een onderbezetting van de SVI dreigt. Onderbezetting van de slibverwerkingsinstallatie (SVI) leidt tot hogere verwerkingskosten voor de aandeelhouders. In de afgelopen jaren is dit risico sterk afgenomen door het afsluiten van nieuwe slibverwerkingscontracten. Hierdoor is er op dit moment geen sprake van onderbezetting. Het maximale risico is becijferd op € 1,5 miljoen per jaar.

Hiertegenover staat dat in Nederland een gebrek aan verwerkingscapaciteit blijft bestaan, zoals de afgelopen jaren het geval was. Dit is het geval als de energie- en grondstoffenfabrieken niet het gewenste rendement halen, maar ook door de ontwikkelingen in Duitsland. De recente uitval van de AEB zorgt voor een acute onbalans in de slibmarkt die nu geen direct effect heeft voor de SNB maar in combinatie met onverwachte verstoringen (calamiteiten, wijziging in slibprognoses, etc.) dreigt de situatie dat onvoldoende zuiveringsslib verwerkt kan worden, wat kan leiden tot ongezuiverd lozen van rioolwater. SNB tracht met de Provincie en branchegenoten hierover afspraken te maken. SNB overweegt om verwerkingscapaciteit vrij te houden, om eventuele calamiteiten te kunnen opvullen. Daarnaast is extra opslagcapaciteit benodigd.

Terugwinnen van grondstoffen

Terugwinnen van grondstoffen op de zuivering heeft (mogelijk) gevolgen voor de verduurzamingsstrategie van SNB ten aanzien van de slibeindverwerking. Terugwinnen van grondstoffen is een belangrijk onderdeel om te komen tot een verdere verduurzaming van de totale afvalwaterketen. In de keten zullen partijen afstemming moeten gaan zoeken om sub-optimalisaties in de keten te

vermijden. SNB tracht deze afstemming met haar aandeelhouders te vinden. Dit is nodig om (toekomstige) besparingen veilig te stellen.

Continuïteit en beschikbaarheid slibverbrandingsinstallatie

In 2018 is een versterkte ontwikkeling zichtbaar van gebrek aan gekwalificeerd personeel bij toeleveranciers van SNB, vooral op technisch vlak. Dit kan mogelijk gevolgen hebben op het gebied van afnemende kwaliteit van onderhoud aan de installatie en langere stilstandtijden bij onderhoud en storingen. SNB is hierover voortdurend in overleg met de leveranciers en er wordt ook afstemming gezocht met andere bedrijven, om onderhoudsstops op elkaar af te stemmen.

Wijziging in fiscale wetgeving

Wijzigingen en toepassing van fiscale wetgeving kunnen van redelijke invloed zijn op het resultaat van de slibeindverwerking. In het regeerakkoord wordt aangegeven dat de vrijstelling voor de afvalstoffenbelasting vervalt voor de verwerking van zuiveringsslib. Dit heeft geen invloed op het resultaat van de eindverwerking maar wel op de concurrentiepositie van SNB, en op toekomstige ontwikkelingen naar alternatieve verwerking waarbij slib niet meer verbrand wordt.

Afhankelijk van de wijze waarop omgegaan wordt met de waterfractie in het ontwaterd slib, lopen de meerkosten voor de klanten hierdoor op van € 4 tot € 30 per ton. SNB is hierover in nauw contact met de Unie van Waterschappen, die betrokken zal worden bij een onderzoek van het Rijk naar de vraag of vrijstelling daadwerkelijk zou moeten vervallen.

Wijziging in milieuwetgeving

De nieuwe BREF (in een BREF-document staat beschreven wat de meest milieuvriendelijke technieken zijn die een bedrijf kan toepassen) bevat een verplichting tot het installeren van continue kwikmeting. Details met betrekking tot de mogelijkheid tot ontheffing van deze verplichting zijn nog niet bekend. Geschatte investering is circa € 0,5 miljoen.

Superkritisch vergassen

In het kader van het project Superkritisch vergassen fase 2 (Supersludge) is door het Algemeen Bestuur in 2015 een investeringskrediet beschikbaar gesteld van totaal € 600.000.

Ondanks de uitputting van het door het Algemeen Bestuur beschikbaar gestelde krediet fase 2 en de opgelopen vertragingen als gevolg van het opstarten van de pilotinstallatie op rwzi Dinther, wordt voorsnog verwacht dat het resterende saldo voor deelfase 2a van ca. € 5.000,- (per 1-7-2019) voldoende is voor het uitvoeren van onze werkzaamheden aan de pilotinstallatie t/m het derde kwartaal 2019. In het vierde kwartaal wordt een bestuursvoorstel ingediend m.b.t. het verwachte resterend benodigde krediet voor het afronden van deelfase 2a t/m het derde kwartaal 2020. Vóór het einde van deelfase 2a wordt op basis van de resultaten van de pilotinstallatie een aanvullend bestuursvoorstel ingediend voor een Go/No Go-beslissing t.a.v. de opschaling naar een demo-installatie Superkritisch vergassen (fase 2b).

Risico's rond renovatie rwzi 's-Hertogenbosch

Technologie

De opdrachtnemer heeft zich voor de renovatie van de RWZI 's-Hertogenbosch ingeschreven met een nieuwe technologie. Daarmee wordt een belangrijk deel nu full-scale toegepast en getest op RWZI 's-Hertogenbosch. De testen hebben voorsnog geen concrete resultaten opgeleverd die aantonen dat de technologie aanslaat. Contractueel ligt het risico voor de realisatie van de RWZI die voldoet aan de contracteisen bij de opdrachtnemer en daarmee ook het risico van de werking van de technologie. Wel zijn scenario's uitgewerkt die resulteren in een zuivering die voldoet aan gestelde eisen.

Contract

Het contract voorziet in een top eis als het gaat om het stikstof en fosfaatgehalte in het effluent met daarbij een zeer grote boete als deze wordt overschreden. Omdat het niet aannemelijk is dat de technologie gaat functioneren als bedacht resulteert dat primair in grote financiële consequenties voor de aannemer. Dit leidt of tot een slepend juridisch traject of er zou een overeenkomst gesloten kunnen worden waarbij de aannemer zorgt voor een werkende zuivering maar waar een aantal risico's verschuiven van de opdrachtnemer naar de opdrachtgever. De laatste optie past in de tijdsgeest waarbij de grote bouwcontracten uit de crisisjaren tegen het licht gehouden worden. Door onze juridisch sterke positie kunnen wij deze onderhandelingen met vertrouwen tegemoet zien. Mochten de onderhandelingen op niets uitlopen dan is onze sterke juridische positie op basis van het contract een houvast om dat traject in te gaan. De kwestie heeft de volle aandacht van de directie en het management van het project.

Legionella

In een installatieonderdeel (deelstroombehandeling, Demon) is legionella aangetroffen. De installatie is essentieel om de stikstofvracht die vrijkomt bij het verwerken van het slib te behandelen en is een essentieel onderdeel van de toegepaste technologie. De Demon blijkt een bij uitstek geschikte installatie om legionella te ontwikkelen. De installatie is in beheer bij de aannemer. Wat de regelgeving gaat worden omtrent de legionella op RWZI's is nog niet bekend maar het RIVM en de provincie zijn hier mee bezig. Het simpelweg uit bedrijf nemen van de installatie zou het legionella probleem oplossen of op zijn minst sterk reduceren maar resulteer aan de andere kant in een sterke stijging van stikstof (N) in het effluent. Daarnaast zou het uit bedrijf nemen van de Demon op verzoek van het waterschap verregaande contractuele gevolgen hebben omdat daarmee de opdrachtgever het onmogelijk maakt voor opdrachtnemer om zijn aanbieding te realiseren. De komende maanden zal uitwijzen wat de regelgeving voor invloed heeft op het bedrijven van de installatie en het contract.

Stagnatie bedrijfsvoering als gevolg van renovatie

Bij nieuwe investeringsprojecten en scope-wijzigingen in bestaande projecten moet rekening gehouden worden met de consequenties voor onderhoud en beheer. De ervaring leert dat bij uitzonderlijk grote projecten zoals de renovatie van rwzi 's-Hertogenbosch, om te blijven voldoen aan wetgeving en verwachtingen, substantieel extra inzet (uren) nodig is van onze eigen medewerkers. Deze uren zitten onder andere in: het aanwezig zijn bij testen, advies/informatieverstrekking, aan/afschakelen van apparatuur, beoordelen van ontwerpen, afname als installatieverantwoordelijke, opnemen van nieuwe/gewijzigde objecten in het OBS, etc. Verder kunnen door in het renovatie-traject proactief te zijn diverse meerwerkkosten na oplevering worden voorkomen.

Om de voortgang van de dagelijkse bedrijfsvoering (Beheer & Onderhoud) en van andere projecten (O&R) op rwzi 's-Hertogenbosch niet in gevaar te brengen wordt extra inhuur ingezet.

Planning

Medio 2019 zijn de bouwactiviteiten gerealiseerd, dan zijn de wegen aangelegd en is de EVZ tussen de RWZI en de Gemaalweg aangelegd. Hoe het traject er uit gaat zien om te komen tot een zuivering die voldoet aan de gestelde eisen wordt in het vierde kwartaal van 2019 duidelijk.

De aanvoer van extern slib verloopt goed maar het ontvangen en verwerken van het slib geeft met enige regelmaat overlast voor de omgeving. Diverse aanpassingen (o.a. het toepassen van een extra filter) hebben wel geleid tot een reductie van de overlast maar daarmee is het nog niet opgelost. De komende maanden zullen gebruikt worden voor de inventarisatie van de definitieve oplossing. De gasproductie en de afzet naar de Afvalstoffendienst en Heineken verloopt goed.

Wateroverlast

Als gevolg van de extreem hevige neerslag in de periode mei – juni 2016 is met name in het zuidoosten van het beheergebied van Aa en Maas veel schade ontstaan door wateroverlast. Naar aanleiding hiervan heeft het waterschap 268 schadeclaims ontvangen van of namens gedupeerden. De laatst ingediende claim is van begin mei 2018.

Een grove inschatting van de totaal geclaimde schade (vooral gewasschade) komt uit op circa € 8 miljoen met een bandbreedte van € 2 miljoen. Het merendeel van de schadeclaims is door het waterschap en/of de verzekeraar beoordeeld. Thans staan nog 4 claims open. Voor deze claims is een deskundige onderzoek gelast voor de rechtbank. De verwachte oplevering van het hydrologisch rapport is eind 2019. Wederpartijen dienen n.a.v. het hydrologisch rapport te besluiten de procedure voort te zetten of te staken.

Van de beoordeelde schadeclaims hebben we in het merendeel van de gevallen de aansprakelijkheid afgewezen. In drie gevallen is aansprakelijkheid erkend en in vier gevallen is besloten om tot vergoeding van nadeelcompensatie over te gaan. Totaal is circa € 58.000 uitgekeerd.

Inmiddels heeft het waterschap naar aanleiding van de afwijzingen 9 dagvaardingen ontvangen en 9 verzoeken om nadeelcompensatie op grond van artikel 7.14 Waterwet. In 5 gevallen is de afwijzing van het verzoek om nadeelcompensatie inmiddels onherroepelijk. In één geval is beroep ingediend en in één geval is hoger beroep ingesteld. In de overige twee gevallen is het verzoek nog in behandeling.

Aanleg EVZ

In 2017 heeft de provincie de subsidies aan gemeenten voor de aanleg van EVZ's tijdelijk verhoogd van 50% naar 75%. Naar aanleiding van deze verhoging zijn alle gemeenten benaderd om opnieuw de ambitie voor realisatie van EVZ's te bepalen. Voor een aantal gemeenten biedt de verruiming inderdaad nieuwe mogelijkheden. Deze zijn in een gezamenlijk bod aan de provincie aangeboden. Het bod is definitief, ondanks het feit dat een gemeente alleen voor 75% subsidie in aanmerking komt bij het volledig functioneren van de EVZ. Dat blijkt in 9 van 19 km niet het geval te zijn. De gemeenten zijn hierover benaderd en veelal is dit voor de gemeenten geen risico omdat zij een reservering van 50% hebben georganiseerd. Het effect van de verhoging in de uitvoering zal pas over enkele jaren zichtbaar worden, maar uiterlijk 2021, afhankelijk van de snelheid van vooral grondverwerving.

Afgeronde risico's

Tariefdifferentiatie wegen

Op 9 november 2018 heeft de Hoge Raad in cassatie een definitief oordeel geveld inzake de tariefdifferentiatie voor verharde openbare wegen bij de watersysteemheffing. De Hoge Raad heeft geoordeeld dat voor het begrip 'verharde openbare wegen' zoals dat in artikel 122, derde lid, onder b, van de Waterschapswet voor de tariefdifferentiatie wegen wordt gebruikt, beperkt moet worden uitgelegd. De Hoge Raad oordeelde dat onverharde weggedeelten die dienstbaar zijn aan de (verkeersfunctie van de) verharde weg, niet onder de reikwijdte van dit begrip vallen. Daarmee mag de tariefdifferentiatie wegen zich dus alleen uitstrekken over verharde weggedeelten.

Tot op heden hanteerden alle waterschappen een tariefdifferentiatie wegen uitgaande van de ruime interpretatie van het begrip 'verharde openbare wegen' dus inclusief de onverharde weggedeelten dienstbaar aan de verkeersfunctie van de weg (bijvoorbeeld de onverharde berm). Voor 2018 zijn de opgelegde aanslagen inmiddels onherroepelijk. Voor 2019 e.v. dient rekening gehouden te worden met een lagere inkomsten ter grootte van ca € 115.000.

Vpb-plicht

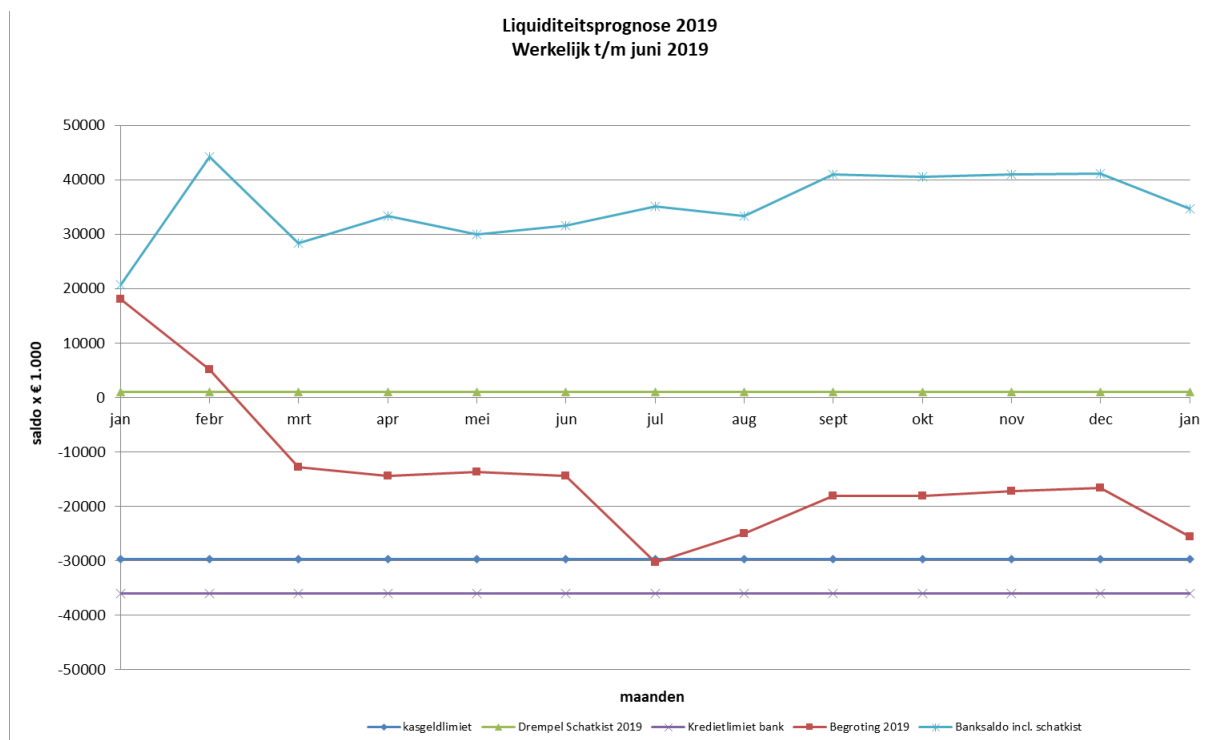
Het waterschap is per 1 januari 2016 vpb-plichtig geworden. Dit houdt in dat er winstbelasting afgedragen dient te worden over ondernemersactiviteiten. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan het uitlenen en detacheren van personeel, het vermarkten van reststromen (levering biogas aan een

bedrijf, levering groen gas aan een afvalstoffendienst, levering struviet, levering elektriciteit aan het net), het overnemen van beheer en onderhoud gemeentelijke kunstwerken etc. Hoewel het waterschap zelf geen winst maakt, kan op activiteitsniveau fiscaal gezien wel sprake zijn van winst (fiscale winstbepaling kent andere waarderingsgrondslagen). De aangifte over 2018 wordt verwerkt in de jaarrekening 2019.

7.6 Treasuryparagraaf / liquiditeitsprognose

De liquiditeitsprognose wordt opgesteld om adequaat op de lopende ontwikkelingen t.a.v. de kapitaalmarkt te kunnen reageren. De liquiditeitsprognose 2019 is gebaseerd op de Programmabegroting 2019 aangevuld met recente ontwikkelingen op het gebied van investeringen. In januari 2019 is 40 miljoen ontvangen zijnde het laatste gedeelte van een in 2015 afgesloten lening voor de financiering van investeringen met uitgestelde betalingen. De prognose is dat het investeringsvolume voor 2019 ongeveer 14 miljoen lager zal uitvallen dan is begroot en hoeft in 2019 geen vaste geldlening meer te worden aangetrokken.

Bij het opstellen van de liquiditeitsprognose voor de maanden juli tot en met december 2019 (tot en met juni is werkelijk) is rekening gehouden met een verminderde uitgave voor de investeringen.

7.7 Verbonden partijen

Met betrekking tot de verbonden partijen volgt alleen voor de noemenswaardige informatie een korte omschrijving van stand van zaken tot en met juni.

In de periode tot en met juni hebben bij onderstaande verbonden partijen (beperkte) beleidsmatige en/of financiële mutaties zich voor gedaan. Voor een volledig overzicht van de verbonden partijen verwijzen wij naar de programmabegroting 2019 waarin een actuele overzicht van de verbonden partijen is opgenomen.

1. NV Slibverwerking Noord-Brabant (SNB)

In de begroting voor 2019 heeft SNB rekening gehouden met een slibaanvoer die hoger is dan de beschikbare verwerkingscapaciteit, waarvoor externe verwerkingscapaciteit is ingekocht. In het tweede kwartaal van 2019 zijn de slibaanvoer prognoses door de waterschappen naar boven bijgesteld. Tevens heeft in het tweede kwartaal AEB aangegeven voor minimaal 6 maanden de verwerking van huisvuil en zuiveringsslib, afkomstig van Waternet, terug te brengen tot 30%. Door het tijdelijk wegvallen van deze verbrandingscapaciteit is de reeds aanwezige onbalans in vraag en aanbod van slibverwerking verder toegenomen. Welke gevolgen dit voor de slibmarkt gaat hebben en SNB in het bijzonder is momenteel nog onduidelijk. SNB voert hierover overleg met collega verwerkers, de Unie van Waterschappen en de Vereniging van Afvalbedrijven.

Vooralsnog verwacht SNB de totale slibaanvoer van 463.000 ton met gebruikmaking van de extern ingekochte verwerkingscapaciteit volledig te kunnen verwerken.

Aangezien ook de komende jaren sprake zal zijn van een onbalans tussen verwerking en het aanbod van zuiveringsslib, werkt SNB samen met collega verwerkers aan een calamiteitenregeling waarbij afstemming plaatsvindt met de Unie van Waterschappen en de Vereniging van Afvalbedrijven.

Op basis van de realisatie over het eerste halfjaar verwacht SNB over geheel 2019 dat de kosten voor de aandeelhouders circa € 250.000 hoger uitvallen. De slibaanlevering van de aandeelhouders komt naar verwachting uit op 293.550 ton tegen begroot 278.700 ton.

Op 18 juli 2019 is het op het terrein van SNB gerealiseerde zonnepark in gebruik genomen. Het zonnepark, waarvoor SNB circa € 2,2 miljoen aan SDE+ subsidie ontvangt, heeft een nominaal vermogen van 2,365 MW. In combinatie met eerder gedane investeringen in het optimaliseren van de energiehuishouding ontstaat hiermee een energie-neutrale slibeindverwerking.

Ecophos heeft de bouw van de eerste fase van een nieuwe fosfaatfabriek afgerond. De fabriek die uit laagwaardige fosfaaterts diervoeder produceert is succesvol opgestart. Voor de tweede fase, kunstmest uit vliegashouding, onderzoekt SNB samen met HVC de mogelijkheden voor participatie. Hoewel een businesscase laat zien dat er toekomst zit in het terugwinnen van fosfaat uit vliegashouding via de Ecophos-route, blijkt dat het bouwen van een fosfaatfabriek vergunning technisch niet eenvoudig realiseerbaar is. Om op korte termijn toch de doelstelling van fosfaat terugwinning te voldoen en te zorgen voor een overbrugging naar een definitieve oplossing, is SNB in het tweede kwartaal van 2019 gestart met de levering van vliegashouding aan een in Nederland gevestigde kunstmestfabrikant. De vliegashouding vervangt een deel van het fosfaaterts en ondergaat een chemische behandeling, zodat het fosfaat goed opneembaar wordt voor planten. In totaal kan jaarlijks 20% van de totale vliegashoudingproductie worden afgezet.

2. Het Waterschapshuis (HWH)

Medio 2018 is in het Algemeen Bestuur van HWH het “koersplan HWH Wijzer naar 2020” vastgesteld. Met het plan wordt duidelijk hoe HWH de waterschappen faciliteert bij de digitale transformatie (vanuit welke rollen) en wat hiervoor nodig is, zowel binnen HWH als vanuit de waterschappen. Hiermee kan stapsgewijs de inrichting naar HWH 3.0 plaatsvinden, waarbij de verantwoordelijkheden tussen bestuur HWH en opdrachtgevers duidelijk worden gescheiden. De uitvoering van het koersplan is in volle gang. Het vertrouwen in de uitvoering van HWH door de waterschappen neemt toe. Dit vertrouwen leidt tot een structurele toename in het aantal projecten en business cases. Het aantal projecten in 2018 exponentieel gestegen en deze stijging zet in 2019 door.

De geactualiseerde begroting 2019 (1e begrotingswijziging 2019) van HWH is ter kennisname aangeboden aan het Algemeen Bestuur van 5 juli 2019. Dit heeft geresulteerd in een begrotingswijziging die is toegelicht bij paragraaf 7.3.

3. Aquon

Eind 2017 heeft het Algemeen Bestuur van Aquon het plan van aanpak Aquon 3.0 vastgesteld. Doel hiervan is de informatie en onderbouwing te leveren op grond waarvan de twee geformuleerde tenzij's met betrekking tot centralisatie van de huisvesting kunnen worden beantwoord. Tot het moment van bestuurlijke herbevestiging van de centralisatie worden geen beslissingen genomen die de voorziene centralisatie onomkeerbaar maken. Mede naar aanleiding van een in het Algemeen bestuur van Aa en Maas aangenomen motie aangaande de huisvesting van Aquon, heeft Aquon een notitie opgesteld inzake de samenhang mijlpalen Aquon 3.0 inclusief een planning en de bestuurlijke beslistmomenten. Volgens deze planning krijgt het Algemeen Bestuur van Aquon in november 2019 de definitieve businesscase en kan besluitvorming plaatsvinden over de toekomstige huisvesting van Aquon. In het plan van aanpak zijn achtereenvolgens de volgende hoofdacties opgenomen: make-or-buy keuzes, het laboratorium van de toekomst, evaluatie Aquon 2.0/organisatieplanning Aquon 3.0, strategische opties, logistiek/programma van eisen en tot slot locatiekeuze.

Ook is naar aanleiding van de motie van het Algemeen Bestuur van Aa en Maas inmiddels gestart met een onderzoek naar de toekomstige informatiebehoefte van de (in Aquon deelnemende) waterschappen.

Het initiatief voor het onderzoek ligt bij de negen waterschappen, waarbij vanuit Aquon alleen deskundigheid wordt geleverd. Dit uitkomsten van dit onderzoek zijn medio oktober bekend, zodat hiermee nog rekening gehouden kan worden bij de bestuurlijke besluitvorming in november over de toekomstige huisvesting.

4. Belastingsamenwerking Oost-Brabant (BSOB)

BSOB heeft voor al haar deelnemende gemeenten het oordeel 'goed' ontvangen van de Waarderingskamer. Als organisatie had BSOB dit oordeel al, maar nu hebben ook alle deelnemende gemeenten individueel het oordeel 'goed' gekregen.

BSOB heeft dit jaar de aanslagbiljetten verbeterd en verduidelijkt. Het aanslagbiljet heeft een groene kleur, voorheen was dit blauw. Op het voorblad zijn meerdere betaalmogelijkheden toegevoegd. Op de volgende pagina staat de toelichting van de verschillende belastingsoorten en de hoogte van het bedrag.

5. Nederlandse Waterschapsbank (NWB)

De NWB Bank heeft over het boekjaar 2018 de dividenduitkering hervat en in totaal € 20 miljoen aan dividend uitgekeerd aan haar aandeelhouders. De directie van de bank heeft hiertoe besloten in het vooruitzicht van de aangepaste verordening kapitaalvereisten. Onderdeel van de verordening is een proportionele berekening van de leverage ratio voor promotional banks. Daarmee zal de leverage ratio van de NWB Bank uitkomen op meer dan 10% en dat is ruimschoots boven de minimale eis van 3%. Hierdoor is er voor de bank geen noodzaak meer om de volledige winst, die over 2018 is vastgesteld op €99,7 miljoen, aan de algemene reserves toe te voegen. Aa en Maas heeft op basis van het aandelenbezit een dividenduitkering ontvangen van €316.889.

De directie heeft uitgesproken te streven naar een bestendig dividendbeleid met als drie belangrijkste uitgangspunten:

- De toekomstbestendigheid van de bank;
- Het streven naar een pay-out ratio tussen 40% en 60% van de nettowinst (pay-out ratio over 2018 is 20%);
- Periodieke evaluatie van het dividendbeleid.

7.8 Investeringsen

In de toelichting in de programma's is inhoudelijk ingegaan op de output van de investeringen. In deze paragraaf wordt een overzicht verschaft van de stand van de gevoteerde investeringsbesluiten alsmede de (verwachte) realisatie van de investeringen.

Programma's	Programma-begroting 2019	Realisatie 2019	Prognose 2019
Veilig en Bewoonbaar Beheergebied	16.156	9.544	14.261
Voldoende water en Robuust watersysteem	12.552	1.787	7.823
Gezond en Natuurlijk water	6.766	1.502	4.458
Schoon water	17.940	3.612	9.165
Bedrijfsvoering	5.407	1.331	2.417
Totaal bruto	58.822	17.776	38.125

Op dit moment is er geen investeringsproject met een kredietoverschrijding.

Voorstel en Besluit

Het Algemeen Bestuur van waterschap Aa en Maas;

gezien het voorstel van het Dagelijks Bestuur van 27 augustus 2019;

gehoord het advies van de commissies Algemene en Financiële Zaken, van de commissie Watersysteembeheer en de commissie Emissiebeheer d.d. 12 september 2019;

gelet op het bepaalde in de Waterschapswet;

besluit:

- 1 Het Bestuursverslag tot en met juni 2019 vast te stellen
- 2 In te stemmen met de genoemde over- en onderschrijdingen;
- 3 In te stemmen met Begrotingswijziging 2019 – 1 en daarmee de begroting voor het dienstjaar 2019 als volgt te wijzigen:

(bedragen * €1.000)		Begroot bedrag	WSB	WZB	Begroot bedrag
Begrotingspost	Omschrijving	voor wijziging	Verhoging +/- verlaging		na wijziging
430	Goederen en Diensten	47.300	100		47.400
450	Bijdragen aan derden	7.260	833	710	8.803
830	Goederen en Diensten aan derden	-1.124	-456	-389	-1.969
	Saldo lasten en baten	54.560	477	321	56.203
		Begrote mutatie	WSB	WZB	Saldo begrote mutatie
Begrotingspost	Omschrijving	egalisereserves*	+ Toevoeging /- onttrekking		egalisereserve na wijziging
881	Aanwending egalisereserve watersysteembeheer	-1.404	-477		-1.881
881	Aanwending egalisereserve waterzuiveringsbeheer	3.099		-321	2.778
	Saldo baten	1.695	-477	-321	897
*positief bedrag = toevoeging aan de reserve negatief bedrag = onttrekking uit de reserve					

's-Hertogenbosch, 4 oktober 2019

Het Algemeen Bestuur voornoemd,

de secretaris,
drs. P. Sennema

de dijkgraaf,
drs. L.H.J. Verheijen